

Т. УСТИМЕНКО

СУСПІЛЬНИЙ ДІАЛОГ ЩОДО
ЕФЕКТИВНОСТІ ПАРТІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

УДК 329:342.531.1

ББК 66.69 (4укр)

Устименко Т.А.

Суспільний діалог щодо ефективності партійної політики на місцевому рівні: Метод. посібн. – Полтава, 2006. – 92 с.

Посібник видано в рамках виконання проекту “Вплив НДО на формування та впровадження партійної політики”, що здійснювався громадською організацією Центр соціальних досліджень (м. Полтава), директор, регіональний координатор проекту – Віталій Зелюк, спільно з Міжнародним центром перспективних досліджень за підтримки Інституту Сталих Спільнот (ISC), Мережі Громадянської Дії в Україні (UCAN)

У посібнику представлено методологічні матеріали та пропозиції щодо підвищення ефективності партійної політики на місцевому рівні.

Описано результати діяльності з аналізу, моніторингу публічної партійної політики.

Посібник розраховано на керівників осередків політичних партій, громадських організацій, фахівців з партійної політики, студентів, магістрантів, аспірантів.

© Центр соціальних досліджень

2006

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ
ТА ОЦІНКИ ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ТА
БЛОКІВ,
ВПЛИВОВИХ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ЗМІСТ

Вступ

1. Вплив суспільно-політичної ситуації в місті на відбір програм політичних партій для їх аналізу та оцінки

2. Результати аналізу та оцінки передвиборних програм політичних партій (блоків)

3. Аналіз та оцінка якості передвиборних програм місцевих організацій політичних партій. Роль залучених ндо в проведенні аналізу програм за напрямками статутної діяльності громадських організацій

Висновки

Вступ

Аналіз, моніторинг та оцінка програм політичних партій проводилися в м. Полтаві громадською організацією Центр соціальних досліджень у січні-лютому 2006 року. Ця діяльність визначалася метою, завданнями та методологією проекту “Вплив НДО на формування та впровадження

партійної політики”, що започаткований Міжнародним центром перспективних досліджень (МЦПД) за підтримки Інституту Сталих Спільнот та Агентства США з міжнародного розвитку.

Серед основних завдань проекту – аналіз відповідності передвиборних програм політичних партій (блоків) та їх місцевих організацій, суб’єктів виборчого процесу 2006 року, інтересам, потребам та сподіванням громадян щодо пріоритетів розвитку суспільства і територіальних громад.

Аналіз, моніторинг та оцінка програм політичних партій опирається на тезу про те, що “намагаючись перемогти на виборах народних депутатів України та місцевих виборах, партії здійснюють ефективну комунікацію, що забезпечує їхній зв’язок з різними соціальними групами, поєднує інтереси виборців з певною партією чи кандидатом, моделює у виборця систему уявлень та установок, наслідком чого є бажана електоральна поведінка – голосування за партію чи кандидата. Для досягнення поставленої мети партії змушені досліджувати стан соціуму, визначати актуальні проблеми і сприяти їх вирішенню, виконувати передвиборні програми, щоб не втратити довіри виборців. Саме політичні партії відіграють провідну роль у розвитку легальної боротьби за владу, пропонуючи виборцям альтернативи, серед яких вони можуть здійснити вибір” (*Зельницький А., Удовенко П. Політичні партії і вибори (Довідник партійного працівника)*. – К.: ІУЕП “Гарант квалі”. – ФКП “НДІСЕП” ВПЦ “Тираж”, 2003. – С.42.)

Методика аналізу, моніторингу та оцінки програм політичних партій запропонована експертами МЦПД має відповісти на питання:

1. Якою мірою передвиборна програма партії (виборчого блоку політичних партій) відповідає основній програмі політичної партії;
2. Чи представлені в передвиборній програмі основні складові суспільного розвитку (у політико-правовій сфері, соціально-економічній сфері, у сфері національної безпеки та міжнародного співробітництва, духовно-культурній сфері);

3. Якою мірою відповідає зміст партійної програми потребам, інтересам та очікуванням народу;
4. Наскільки виразно представлений курс партії щодо реалізації кожної з основних складових програми;
5. Чи представлені в програмі конкретні механізми реалізації основних програмних положень;
6. Наскільки дохідливо викладений зміст та основні функції програми.

Ці показники ми оцінюємо для кількісної оцінки змісту та якості партійної програми. Для комплексного аналізу програм окрім цього доцільно використати також функціональний аналіз програм політичних партій. В його основу покладено визначення та порівняння партійних програм за рівнем виразності подачі основних функцій партійних програм:

- рекламна
- відмежування
- агітаційна
- інтеграційна
- легітимації

Зміст основних функцій програм політичних партій.

1. *Рекламна.* Завдання програми — показати суспільству мету та головні цілі політичної організації. Сподобатися громадянам, щоб вони підтримали партію, поповнили її лави через вступ до однієї з партійних організацій та віддали свої голоси за партію та її лідерів на виборах.
2. *Функція відмежування (ідентифікації).* Чітким визначенням програмної мети, пріоритетів та завдань розвитку різних сфер суспільства, принципів діяльності та загальнолюдських цінностей, які партія захищає, вона відмежовується від інших політичних партій. За змістом програми партію ідентифікують.
3. *Агітаційна.* Програма своїм змістом, визначенням мети, пріоритетів й завдань в окремих суспільних сферах, з одного боку, підкреслює переваги над

іншими політичними організаціями, а з другого — створює базу для формулювання та конкретизації політичних вимог партії, її організацій та первинних осередків для розгортання агітаційно-пропагандистської діяльності.

4. *Інтеграційна*. Партійна програма стає своєрідною директивою, при цьому директивою, обов'язковою для всіх партійців, організацій та первинних осередків. Вона визначає їхню політичну діяльність та мислення. Програма спонукає членів партії ототожнювати (ідентифікувати) себе з партією та її цілями, спрямовує дії партійців в єдине річище. Вона стимулює діяльність організацій та членів політичної партії.

5. *Функція легітимації*. Програма дає можливість кожному з її структурних підрозділів, кожному членові організації заявити, що він (вона) діє від імені партії, а отже легітимно. Адже програма політичної партії в обов'язковому порядку проходить реєстрацію та публікується в засобах масової інформації. (Реєстрація програм здійснюється: основної - в Міністерстві юстиції України; передвиборної – в Центральній виборчій комісії; урядова – затверджується Верховною Радою України). Зі змістом програми політичної партії має змогу ознайомитися кожен громадянин країни

Перші три функції програми політичної партії більше спрямовані назовні і мають завдання впливу на масову свідомість та формування громадської думки на користь партії. Дві інші: інтеграційна та легітимації - на внутріпартійну роботу. Всі типи програм виконують ці функції більшою або меншою мірою. Кожній функції задається певний рівень активності та його позначка для обліку. При цьому, доцільно зауважити, що визначення самих функцій партійних програм у різних дослідженнях політологами формулюються дещо по іншому.

*(Джерело: **Участь громадськості в суспільному діалозі щодо партійних програм**. Узагальнений досвід з аналізу, моніторингу та оцінки партійної політики. – К.:МЦПД,2005. – 100с.)*

1. Вплив суспільно-політичної ситуації в місті на відбір програм політичних партій для їх аналізу та оцінки

За оцінками більшості експертів, результатами аналізу діяльності партійних осередків на території Полтавщини, помітність та впливовість партій в регіоні є різною. Серед впливових та найширше представлених серед населення області слід назвати такі:

- 1) ВО “Батьківщина”
- 2) КПУ
- 3) Народна партія
- 4) НДП
- 5) НРУ
- 6) Народний союз „Наша Україна”
- 7) Партія регіонів
- 8) Партія “Реформи і порядок”
- 9) СПУ

Враховуючи, що партії беруть участь у парламентських та місцевих виборах або самостійно або об’єднуючись у блоки, предметом аналізу та оцінки стали наступні передвиборчі програми: КПУ, “Блоку “Наша Україна”, “Блоку Юлії Тимошенко”, СПУ, Громадянського блоку Пора-ПРП, Партії регіонів, Народного блоку Литвина. Нижче наводимо дані, що дозволяють вважати запропонований вибір програм обґрунтованим:

<i>Назва політичного суб’єкту</i>	<i>„Колір” – політична орієнтація на попередніх президентських виборах 2004 року</i>	<i>Лідер, якого підтримувала політична сила на попередніх президентських виборах 2004 року</i>	<i>Електоральна підтримка в Полтавській області на першому етапі перегонів (1-й тур) – коли всі кандидати брали участь у виборах</i>
КПУ	Червоні	Симоненко	5,6
“Блок “Наша Україна”,	Помаранчеві	Ющенко	44,0

“Блок Юлії Тимошенко” Громадянський блок Пора-ПРП			
Партія регіонів	Біло-сині	Янукович	26,2
СПУ	Рожеві	Мороз	15,5

Вибір програм саме цих партій та блоків для аналізу визначається також кількома важливими чинниками:

- Партії, що представлені в переліку мають розгалужену систему партійних осередків в області (zareestrovani організації в районах, містах обласного значення, обласному центрі);
- Партії (крім Пори як відносно нового учасника виборчого процесу) мають стабільну електоральну підтримку виборців як було показано в таблиці. В тій чи іншій конфігурації ці партії давно грають на місцевому електоральному полі, їх осередки та активісти мають досвід організації та проведення передвиборчої агітації;
- чисельність партійців названих партій в області досить значна – від 3 до 12 тис., полтавці є серед народних депутатів-комуністів, соціалістів, нашоукраїнців, регіоналів,
- комуністи, соціалісти, нашоукраїнці, бютівці, регіонали мають представництво в органах місцевого самоврядування, їх представники очолюють місцеві адміністрації;
- обласні а міські організації партій, які ввійшли в перелік як впливові, мають значний досвід проведення партійних та громадських акцій – пікетів, мітингів, маніфестацій, організації збору підписів, звернень, круглих столів;
- активісти партійних організацій, що входять до заявленого переліку досить активно працюють як у передвиборчий період, так і між виборами; в організаціях проводяться навчання активістів та посадовців, внутрішньопартійні заходи;

- партійні організації активно працюють серед громадських організацій та молоді, підтримуючи особливо амбітних;
- партії послідовно створює позитивний імідж в очах громадськості - більшість заходів, які проводяться партійними організаціями мають характер доброчинності, підтримки самобутніх талантів, розвитку засад духовності, т.п.
- від імені лідерів партій періодично поширюються заяви та заклики у вигляді листівок; ініціюються протестні акції
- значними тиражами в області розповсюджується партійна преса, інформацію про діяльність місцевих організацій цих партій можна знайти в ЗМІ міста та області.

Отже, ми вважаємо, що в Полтавській області буде доцільним аналіз передвиборних партійних програм саме названих в переліку партій, які на загальнодержавному та місцевому рівнях оформили свій статус як виборчих суб'єктів (самостійно чи в блоці). Адже саме ці партії та блоки за нашою оцінкою сучасної суспільно-політичної ситуації, традиції голосування та ресурсної бази місцевих організацій в змаганні за голоси виборців Полтавщини можуть розраховувати на серйозну підтримку.

2. Результати аналізу та оцінки передвиборних програм політичних партій (блоків)

2.1. Аналіз та оцінка передвиборчої програми Комуністичної партії України.

Аналіз та оцінка здійснювалася за текстом передвиборчої програми, що розміщена на сайті КПУ.

Програма КПУ отримала назву-слоган “ ВЛАДУ І ВЛАСНІСТЬ – НАРОДУ УКРАЇНИ!”

В преамбулі передвиборної програми КПУ яскраво, зі значним емоційним навантаженням змальовується картина суспільно-політичної ситуації в Україні „народ стомився” – „від бідності і брехні президентів та урядів, від цинічних експериментів горе-економістів й кадрової чехарди... від забутих за роки Радянської влади хвороб та постійного зростання цін і тарифів, від тотальної корупції й кримінальних розборок, від щоденного телевізійного зомбування. Стомився від непрофесійних, безглузких дій режиму...”. Тобто тези про бідність народу, брехню і корупцію та існування антинародного режиму комуністи продовжують експлуатувати, хоча в країні влада змінилася.

Але якщо раніше основною темою комуністів було – “треба рятувати народ”, в цій програмі яскраво пробивається нова мобілізаційна нота – треба об’єднатися і разом вийти на боротьбу. Це відчувається в твердженнях: „кому небайдужа доля Вітчизни, доля народу”, „докорінно змінити ситуацію”, „настав час «Ч»!” та ін.

В своїй соціальній базі КПУ бачить, очевидно, „широкі верстви нещадно експлуатованих і принижених трударів”. „незахищених і знедолених”. Треба відмітити, що в програмі говориться про інтереси ветеранів, інвалідів, багатодітні і молоді сім’ї, сиріт і вдів, фронтовиків, дітей війни, мешканців гуртожитків і т.п., тобто комуністи стараються досить

точно визначити свою соціальну базу і прицілити на неї свої передвиборчі тези.

В передвиборній програмі йдеться про необхідність соціалістичних перетворень в країні, тобто партія позиціонується як така, що сповідує “ліву” ідеологію (в основній програмі ця ідеологія чітко визначена як марксизм-ленінізм). Однак сучасним українським комуністам стає притаманною дещо нова риторика: „комуністичний проект розбудови”, „економіка прориву” тощо. Зазначимо також, що від основної програми комуністів передвиборну відрізняє також більша поміркованість, щодо свободи совісті та віросповідання – програма містить пункт „не допустимо знищення канонічного православ’я”. Інші засади основної програми - націоналізація стратегічно важливих галузей і підприємств, монополія на виробництво спиртних напоїв і тютюнових виробів, роль трудових колективів і профспілкових організацій в управлінні виробництвом і розподілом прибутку та недопущення перетворення землі сільськогосподарського призначення на предмет купівлі-продажу – чітко заявлені в передвиборній програмі.

Завдання, що виписані в передвиборчій програмі КПУ як першочергові це: економіка; соціальні гарантії; викоренення злочинства і корупції; Союз вільних народів; вся влада Радам – Радам трудящих.

Основний лозунг КПУ традиційно формулюється як “з людьми і за людей”.

Текст передвиборної програми структурований по окремим напрямкам, містить як змістовні блоки так і заклики, лозунги.

Аналіз змісту передвиборчої програми КПУ та визначення кількісної оцінки за окремими показниками наводиться в Таблиці 1.

Таблиця1.

Оцінка програми КПУ за системою універсальних критеріїв

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

Змістовні блоки	Показники оцінки змістовного блоку	Оцінка	Загальна оцінка *
Політико-правова сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.8	3.83
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.6	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2.3	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	
Соціально-економічна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.6	4.23
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.8	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	
Сфери міжнародного співробітництва та національної безпеки	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	2.4	4.0
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.5	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	
Духовно-культурна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.6	4.0
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.1	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	

* - з урахуванням коефіцієнтів питомої ваги показника

Як бачимо, найсильнішими в передвиборчій програмі є блоки та соціально-економічний та національної безпеки. В цих сферах партія має чіткі орієнтири, які ретельно виписані в програмі. В політико-правовому блоці недостатньо уваги надано питанням формування та діяльності органів місцевого самоврядування та обґрунтуванню виборчої системи в Україні; в соціально-економічному блоці невизначеними є позиції щодо грошово-фінансової та кредитної систем, гармонізації українського законодавства, інноваційних моделей розвитку економіки України.

Значно знижує оцінку програми відсутність прописаних конкретних механізмів реалізації пріоритетних програмних положень – це стосується всіх блоків, особливо духовно-культурного. Цей блок в основному представлений найбільш очевидними тезами, які в більшості носять декларативний характер.

Деякі статистичні та кількісні показники, наведені в програмі хоч і виглядають як конкретизація обіцянок, але по-суті ні до чого не зобов'язують. Очевидно, що за п'ять років пенсії, соціальні виплати, зарплати бюджетників будуть зростати. Та, навіть компенсація втрачених заощаджень без серйозного перерахунку їх купівельної спроможності не складе особливої проблеми.

Ще один цікавий феномен „лівих” програм – те, що в них виявляється певна латентна суперечливість, а саме: сьогодні всі розуміють, що повернення від ринкової економіки до комуністичної (радянської, планової і т.п.) навряд чи можливо. Але ідеологічно ліві партії вимушені декларувати саме це. Тому в програмі КПУ, наприклад, з'являється теза: „Ми відновимо державне фінансування будівництва житла для незаможних і пільговиків, робітників та інтелігенції”. Отже, після всіх заявлених реформ робітники та

інтелігенція все-таки залишаться незаможними? І хто будуть ті, що зможуть собі дозволити не чекати державне житло?

Серед очевидних достоїнств передвиборної програми КПУ слід відмітити її дохідливість та яскравість. Окремі блоки програми короткі, речення прості, не перевантажені граматичними конструкціями. Назви деяких блоків впізнаються як дитячі колискові – „Молоді відкриємо шлях у майбутнє”, „Мир і тепло у кожен дім”, „Відродження села – відродження України” тощо. Окремі назви сформульовані у фольклорно-публіцистичному стилі – „Заробив – отримуй належну зарплату і пенсію”, „Жити своїм розумом”, „Сусід ближчий від заокеанського «родича»”. Власне в кількісному вимірі саме високі показники за відповідність основній програмі та дохідливість і „витягують” на собі високий кількісний інтегральний показник змісту програми.

Оцінку якості передвиборної програми КПУ можна доповнити функціональним аналізом, який зосереджений навколо того, чи виконує подана програма її основні функції (табл. 2)

Таблиця 2. Показники передвиборної програми КПУ за функціональним аналізом

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

№ з/п	Основні функції партійної програми	Виразність подачі функції
1	Рекламна	4
2	Відмежування	5
3	Агітаційна	4
4	Інтеграційна	3
5	Легітимації	5
	Середній показник	4.2

2.2. Аналіз та оцінка передвиборної програми виборчого блоку “Блок “Наша Україна”.

Аналіз та оцінка здійснювалася за текстом передвиборчої програми блоку, що міститься на сайті блоку.

Девізом передвиборчої програми „Блоку “Наша Україна” є вислів „Україна у нас одна!”. В преамбулі програми заявлено „Ми були з Віктором Ющенком” і саме від подій Помаранчевої революції, яка привела його на посаду Президента України вибудовується зміст програми та її основні месіджі.

Топ-тему виборчої кампанії блоку, на наш погляд, можна визначити як “з Майданом у серці”, оскільки програма містить постійні відсилки до ідеалів і обіцянок, схвалених на майдані, до активності та вірності учасників Помаранчевої революції.

Ідеологічні засади в передвиборній програмі блоку визначити важко, однак це зрозуміло з огляду на те, що вона представляє засади кількох партій. В програмі в певній мірі присутні найочевидніші маркери правоцентристської націонал-демократичної ідеології – християнські цінності, унітаризм, чіткий західний вектор, ринкова економіка, національна ідея тощо. Уважне прочитування програми може виявити в ній ліберально-демократичні ідеї в поєднанні з лівоцентристськими, соціал-демократичними. За ідеологічною ознакою програма дуже важко позиціонувати.

Очевидно, це було зроблено для того, щоб в програмі були представлені інтереси більшості виборців. Однак, розробники програми свідомо обмежують коло прихильників і апелюють до власного помаранчевого кола, називаючи зрадниками і реваншистами тих, хто підтримував Януковича. Деякі положення програми свідчать про те, що блок виділяє для себе як цільову аудиторію молодь, інтелігенцію (освітян, науковців, працівників культури), підприємців, військовослужбовців, сільське населення.

Основний лозунг блоку формулюється як “ Крок за кроком ми змінюємо життя людей на краще. Настає час досягнень!”.

Аналіз змісту передвиборчої програми блоку “Наша Україна” та визначення кількісної оцінки за окремими показниками наводиться в Таблиці 3.

Таблиця 3.

Оцінка програми блоку “Наша Україна” за системою універсальних критеріїв

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

Змістовні блоки	Показники оцінки змістовного блоку	Оцінка	Загальна оцінка *
Політико-правова сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.4	3.95
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.8	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	3.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4.5	
Соціально-економічна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.8	3.9
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4.5	
Сфери міжнародного співробітництва та національної безпеки	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.6	3.7
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.6	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	

Духовно-культурна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.8	4
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.4	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4.5	
Інтегральна оцінка якості програми		3.89	

* - з урахуванням коефіцієнтів питомої ваги показника

Як бачимо, найсильнішими в передвиборчій програмі є соціально-економічний та духовно-культурний блоки.

Не прописані в програмі блоку погляди на організацію державної влади (парламентаризм, інститут президентства), принципи формування уряду, виборчої системи.

Сильною стороною програми є спроба прописати деякі конкретні цифри та кількісні показники: „завершимо створення 5 млн. робочих місць..., збільшимо за 5 років продуктивність праці у 2,5 разу, підвищимо середню зарплату - у 2,5 разу за 2 роки..., встановимо з 2007 року державні стипендії для стажування молоді..., до 2010 року буде покінчено з чергою військовослужбовців на житло”.

В програмі заявлено податкова, судова, освітня, військова реформи, реформа правоохоронних органів. Однак деякі з них прописані у вигляді крайньо популістських заяв: „Слідство стане справедливим та прозорим. Зі свавіллям буде покінчено. Міліція захищатиме людей”, „Правосуддя стане доступним. Корупція в суддівському корпусі буде жорстко припинена, а довіра людей до судів – відновлена”, „Освіта, наука, культура, духовність стануть головними чинниками національного розвитку та добробуту людей. Вчитель стане основою середнього класу”, „Молодь виховуватиметься з любов'ю до України, її історії, культурних традицій”, „Збройні Сили відновлять свої дух та міць”, „Пануватимуть міжконфесійний мир, злагода” і т.п. Саме по собі декларування чудових перспектив не є серйозним

недоліком передвиборної програми, але коли вона в кожному розділі перенасичена деклараціями без опори на механізми реалізації програмних положень, це знижує її якість. Іноді такий популізм приводить до відверто абсурдних заяв: „Кожний випускник загальноосвітньої школи вільно володітиме принаймні однією іноземною мовою та вмітиме працювати на комп'ютері” – начеб то це можливо здійснити зусиллями законодавців чи уряду! Складається враження, що передвиборні програми провладних сил закономірно стають більш популістськими – програма „Блоку ”Наша Україна” зразка 2006 року по риториці і кількості лозунгів дуже схожа на програму блоку „За єдину Україну!” зразка 2002 року.

Однак саме висока ступінь відповідності змісту передвиборної програми „Блоку ”Наша Україна” проблемам, що турбують громадян ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі та ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів (показники, що складають ступінь популяризації програми) в поєднанні дають можливість в цілому вийти на високий інтегральний кількісний показник змісту програми.

Оцінку якості передвиборної програми Блоку „Наша Україна” можна доповнити функціональним аналізом, який зосереджений навколо того, чи виконує подана програма її основні функції (табл. 4)

Таблиця 4. Показники передвиборної програми Блоку „Наша Україна” за функціональним аналізом
(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

№ з/п	Основні функції партійної програми	Виразність подачі функції
1	Рекламна	5
2	Відмежування	3
3	Агітаційна	5
4	Інтеграційна	4
5	Легітимації	5
	Середній показник	4.25

2.3. Аналіз та оцінка передвиборної програми Виборчого блоку політичних партій „Блок Юлії Тимошенко”.

Аналіз та оцінка здійснювалася за текстом передвиборчої програми, що розміщена на офіційному сайті блоку.

Передвиборна програма блоку Юлії Тимошенко має окрему назву – Маніфест справедливості. За цим вбачається те, що розробники мали на увазі більш пафосний і концептуальний документ ніж просто передвиборну програму. Щоб це стало ще очевиднішим в програмі пропонується нове гучне поняття „солідаризм”. Його визначення дається зразу після короткої преамбули про місію українського народу у відбудові суспільства вищої моралі.

Маніфест справедливості свідомо нехтує певними стандартними правилами формулювання передвиборних програм. По-перше, він позбавлений преамбули, яка містить оцінку суспільно-політичної ситуації в країні, як правило критичну. По-друге, він не опирається на звичні ідеологічні засади і не вступає в опозицію з ними. Це маніфест власного шляху, маніфест власної неповторності.

Ексклюзивність документу підкреслюється пріоритетом тем, структурною побудовою, насиченістю спеціальною (вишуканою за своєю доцільністю і влучністю) лексикою. Фундаментальні засади програми – духовність, гармонія, чесність, справедливість, а економіка і політика як більш вторинні категорії з’являються в тексті пізніше.

Все це разом – текст, підтекст та побудова програми - дозволяє оцінити її як таку, що орієнтована на “елітне” прочитування. Власне, в програмі зовсім немає звичних слів і словосполучень – “робітники”, “селяни”, „шахтарі”, „вчителі”, „пенсіонери”, “трудовий народ” і т.п. Перевага віддається словам „людина”, „особистість”, „громадянин”.

Аналіз змісту передвиборчої програми блоку Юлії Тимошенко та визначення кількісної оцінки за окремими показниками наводиться в Таблиці 5.

Таблиця 5.

Оцінка програми блоку Юлії Тимошенко за системою універсальних критеріїв

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

Змістовні блоки	Показники оцінки змістовного блоку	Оцінка	Загальна оцінка *
Політико-правова сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.5	4.7
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.8	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	4.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	
Соціально-економічна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.0	4.43
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.4	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	4.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	
Сфери міжнародного співробітництва та націоналізму	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	2.8	3.38
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	3.1	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	

	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	
Духовно-культурна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.4	4.05
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.1	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	4	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	
Інтегральна оцінка якості програми		4.14	

* - з урахуванням коефіцієнтів питомої ваги показника

Аналіз та кількісна оцінка програми свідчать про те, що її автори найбільше уваги зосередили на на політико-правовому та соціально-економічному блоці – там наведені конкретні напрямки діяльності, механізми їх реалізації. Основна частина програми в кожному блоці містить найпопулярніші тези: боротьбу з корупцією, контроль влади, скасування юридичної недоторканності політиків і посадовців, зменшення податкового навантаження, , рівний доступ до медичних та освітніх послуг і т.д.

Особливий інтерес представляють власні “ноу хау” Маніфесту справедливості, оскільки введення деяких із них може докорінно вплинути на політичні та економічні механізми, що діють в Україні. Перерахуємо окремі з них в логіці універсальних показників аналізу програм: від політико-правової сфери до духовно-культурної, зауважуючи що їх пріоритетність в передвиборній програмі Блоку Юлії Тимошенко дещо інша. Отже, блок пропонує пряму виборність губернаторів, суддів, відмову від ув’язнень на

користь штрафів та майнових покарань, дисциплінарні комісії в судовій системі, право найманих працівників на частину прибутку, знімання податків без насилля, аукціонну систему продажу несільськогосподарських земель на справжній конкурсній основі, медичне страхування працівників роботодавцями, зрівняння статусу духовної і світської освіти тощо.

Деякі положення передвиборної програми по-справжньому інноваційні: „звернемося до народу з проханням скласти „реєстр державного насилля”, який буде нашим дороговказом в боротьбі зі свавіллям та в поверненні Свободи”, „тільки однієї заробітної плати ніколи на все не вистачить”, „перейдемо від злиденного, несистемного фінансування села до розробки типових бізнес-проектів”, „відновимо виконання програми „Територія Якісного Життя”.

Треба відмітити також, що передвиборна програма блоку Юлії Тимошенко при оцінці її кількісними показниками майже не втрачає ні у пункті „Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень”, ні у пункті „Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів”.

Однак підкреслено концептуальний характер документу призводить до того, що він “випадає” з будь-якого контексту – суспільно-політичного, історичного, подієвого. З тексту маніфесту “нової ідеології” майже неможливо визначити написаний він до помаранчевої революції чи після? Її симпатиком чи опонентом? Взагалі, ця програма без суттєвої редакції могла бути подана на попередніх парламентських виборах чи на наступних. Деякі гострі виклики для сучасної України автори маніфесту просто не помічають, декларуючи прописні положення – “Зовнішня політика буде здійснюватися в ім'я своєї нації, на основі мирних, рівноправних, взаємовигідних, економічних стосунків з усіма державами, з якими Україна має спільні інтереси”, з цією тезою, замінивши назву країни можна балотуватися в парламент Грузії чи Аргентини.

Оцінку якості передвиборної програми блоку політичних партій „Блок Юлії Тимошенко” можна доповнити функціональним аналізом, який зосереджений навколо того, чи виконує подана програма її основні функції (табл. 6)

Таблиця 6. Показники передвиборної програми „Блоку Юлії Тимошенко” за функціональним аналізом
(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

№ з/п	Основні функції партійної програми	Виразність подачі функції
1	Рекламна	5
2	Відмежування	5
3	Агітаційна	5
4	Інтеграційна	4
5	Легітимації	5
	Середній показник	4.8

2.4. Аналіз та оцінка передвиборчої програми Соціалістичної партії України.

Аналіз та оцінка здійснювалася за текстом передвиборчої програми, що подається на сайті газети соціалістів “Товариш”.

Передвиборча програма соціалістів одна з найкоротших. Це досягається за рахунок визначення чіткого переліку пріоритетних тем.

Мета соціалістів – “соціальна справедливість, добробут кожної сім’ї, сильна, демократична, суверенна держава”.

Основний лозунг виборчої кампанії “Збудуємо Європу у власному домі”, топ-тему СПУ з огляду на побудову програми та її зміст можна визначити як “демократичний соціалізм + європейський вибір”.

Програма СПУ належить до таких програм, де ідеологічні засади партії не маскуються і не “мікшуються”. Тому заява про те, що СПУ “завжди була є

і буде послідовною прогнозованою, стабільною і відповідальною політичною силою” сприймається доречною.

Соціальна база партії уявляється авторами програми як дуже широка. Однак, на наш погляд, перш за все соціальну базу СПУ складають ті, кого можна назвати “пересічні люди” (в нормальному смислі цього поняття). Люди, які звикли сприймати основні соціальні гарантії як належне, не відчувати в сімейному бюджеті особливого навантаження від комунальних платежів, мати роботу, зарплату і заощадження на відпочинок, розраховувати на стипендію та доступну медицину. Весь пропагандистський посыл передвиборчої програми СПУ звернений саме до таких людей. Але якщо в попередніх програмах таке життя соціалісти асоціювали з радянським минулим, то тепер вони співвідносять його з європейськими стандартами.

Програма СПУ має поширену преамбулу, яка чітко позиціонує партію в реаліях української політики, та перелік конкретних цільових пропозицій, які легко екстраполюються на програму діяльності уряду та парламентської фракції. На основі цієї програми легко сформулювати перелік пунктів контролю за виконанням програми і в будь-який момент пред’явити його партійцям (якби в Україні була запроваджена така процедура). Можна погодитися з тим, що це програма досвідченої політичної сили, на чому наголошують самі українські соціалісти – “...за нами стоп’ятдесятирічний досвід європейських соціалістів, зразки кращого досвіду радянських часів, майже п’ятнадцятирічний досвід власної політичної боротьби...”.

Аналіз змісту передвиборчої програми СПУ та визначення кількісної оцінки за окремими показниками наводиться в Таблиці 7.

Таблиця 7.

Оцінка програми СПУ за системою універсальних критеріїв

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

Змістовні блоки	Показники оцінки змістовного блоку	Оцінка	Загальна оцінка *
Політико-правова	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.4	

	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.8	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3.5	
	Ступінь відповідності положень передвибірної та основної програми партії	5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	
Соціальна-економічна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.2	4.06
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.4	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3	
	Ступінь відповідності положень передвибірної та основної програми партії	5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4.5	
Сфери міжнародного співробітництва та національної безпеки	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.3	3.66
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	3.8	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3.5	
	Ступінь відповідності положень передвибірної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	
Духовно-культурна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.8	3.68
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	3.6	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3.5	
	Ступінь відповідності положень передвибірної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	
Інтегральна оцінка якості програми		3.92	

* - з урахуванням коефіцієнтів питомої ваги показника

Як бачимо, інтегральна оцінка якості передвиборчої програми СПУ за універсальними критеріями не досить висока, такий блок як національна безпека та міжнародне співробітництво отримав зовсім низькі оцінки. В основній партійній програмі СПУ погляди на організацію влади в державі, виборчу систему, визначення статусу опозиції, екологічну та військову безпеку текстуально краще прописані, детальніше викладено також пріоритети щодо розвитку духовно-культурної сфери. Можливо, включення деяких основних тез із цих питань в передвиборну програму СПУ в тій же стислій і виразній манері, яка їй притаманна, було б виправданим та доцільним.

Однак, по більшості гострих питань, що дискутуються в українському суспільстві і політикумі, соціалісти заявляють у програмі чітко визначену позицію. Це стосується моделі державної влади, соціальної політики, ставлення до НАТО, мовного питання, приватизації, податкової та судової реформи.

Все це значно підвищує якість програми, яка фіксується не тільки кількісною оцінкою за універсальними критеріями, але і функціональним аналізом (Табл. 8)

Таблиця 8. Показники передвиборної програми СПУ за функціональним аналізом
(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

№ з/п	Основні функції партійної програми	Виразність подачі функції
1	Рекламна	5
2	Відмежування	5
3	Агітаційна	5
4	Інтеграційна	5
5	Легітимації	5
	Середній показник	5

2.5. Аналіз та оцінка передвиборної програми Партії регіонів.

Аналіз та оцінка здійснювалася за текстом передвиборної програми, що розміщений на сайті партії.

Передвиборна програма Партії регіонів має певні очікувані речі в тому сенсі, що “дивно якби цього не було”. Перша з них це основний лозунг “Добробут – народу! Владу – регіонам!”. Цікаво, чи свідомо застосовується ця смислова конструкція, яка з точки зору НЛП має закодоване метапослання, чи вона вибрана як сама проста та очевидна?

Друга очікувана річ в програмі Партії регіонів це перший розділ, присвячений оцінці суспільно-політичної ситуації в країні. В цьому розділі застосовано весь можливий публіцистичний арсенал включно з афоризмами та змістовними підводками, щоб позиціонуватися в статусі полум’яної опозиції та зафіксувати електоральну базу – виборців, що не сприйняли помаранчеву революцію чи розчарувалися в ній.

Третім очікуваним пунктом передвиборної програми Партії регіонів є те, що вона апелює до діяльності уряду В.Ф.Януковича як “найбільш результативного за ключовими показниками за всі роки незалежності”.

Основна мета партії – добробут, свобода і безпека громадян; основний принцип - еволюційний поступ і стабільність; соціальна база широка – всі працюючі, молодь, пенсіонери і т.д.

Передвиборна програма містить розділи “Шлях регіонів” і “Ключ до успіху”, які відображають пріоритети діяльності та механізми їх реалізації відповідно.

Аналіз змісту передвиборчої програми Партії регіонів та визначення кількісної оцінки за окремими показниками наводиться в Таблиці 9.

Таблиця 9.

Оцінка програми Партії регіонів за системою універсальних критеріїв

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

Змістовні блоки	Показники оцінки змістовного блоку	Оцінка	Загальна оцінка *
-----------------	------------------------------------	--------	-------------------

Політико-правова сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.5	4.08
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.1	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2.9	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4.5	
Соціально-економічна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.6	4.26
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.4	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	4.2	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4.5	
Сфери міжнародного співробітництва та національної безпеки	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.2	4.08
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.2	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	4	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4.5	
Духовно-культурна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.4	3.68
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	3.4	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	3	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	3	
Інтегральна оцінка якості програми		4.03	

- - з урахуванням коефіцієнтів питомої ваги показника

В програмі досить рівномірно представлені всі блоки, детально розглядаються всі напрямки розвитку суспільства. Тези програми співпадають з потребами та очікуваннями громадян, в ній задекларовані позиції, що відображають усталені економічні та соціальні пріоритети: податкова стабільність, створення робочих місць, надання якісних освітніх та медичних послуг, підняття рівня зарплат та пенсій, тощо. Однак за текстом програми відчувається пріоритет економіки над соціальною сферою – і в обіцянках і в процедурах підтримки. Чітко прописана антипатерналістська установка: працездатний отримує умови, непрацездатний – захист.

Закономірним в програмі партії зі словом “регіони” у назві є декларування боротьби за децентралізацію влади і створення повноцінного за повноваженнями і бюджетом регіонального самоврядування.

В передвиборній програмі Партії регіонів можна знайти інструменти і механізми досягнення програмних цілей, які співвідносяться з конкретними термінами та засобами реалізації: “мінімум на два роки ввести мораторій на зміни в податковому законодавстві”, “відродити...технопарки, території пріоритетного розвитку, вільні економічні зони”, “за три роки подвоїти державні інвестиції на розвиток агропромислового комплексу” і т.п. Головне, що фіксується конкретним терміном у програмі це власна відповідальність партії за її здійснення: “Ми даємо гарантію, що наші народні депутати і сформований ними Уряд протягом трьох років забезпечить виконання положень цієї програми. В іншому випадку вони добровільно підуть у відставку.”

Найбільш неоднозначною є теза програми про федеративний устрій держави. Вона сформульована двічі, і в розділі “шляхів” (“Єдність у розмаїтості – об’єктивна реальність нашого суспільства, і вона повинна бути втілена у державному устрої України”), і в розділі “ключів” (“Провести адміністративно-територіальну реформу на основі принципу федеративного устрою”). Очевидно, що ця теза має політичний, історичний, ментальний і інші аспекти, які ми тут не обговорюємо. Відомо, що ця теза не пройшла

фільтру суспільного діалогу, не отримала ні експертної, ні громадської оцінки, а в якості електорального аргументу взагалі видається сумнівною. І вже зовсім “незручною” ця теза виглядає в світлі трьохрічного періоду підзвітності, встановленого програмою.

Проте очевидною перевагою передвиборної програми Партії регіонів є те, що вона легко позиціонується, чітко розрахована на певну цільову аудиторію, що особливо помітно при функціональному аналізі (Табл. 10)

Таблиця 10. Показники передвиборної програми Партії регіонів за функціональним аналізом
(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

№ з/п	Основні функції партійної програми	Виразність подачі функції
1	Рекламна	5
2	Відмежування	5
3	Агітаційна	5
4	Інтеграційна	4
5	Легітимації	3
	Середній показник	4.2

2.6. Аналіз та оцінка передвиборної програми Громадянського блоку Пора-ПРП.

Аналіз та оцінка здійснювалася за текстом передвиборної програми, що розмішений на сайті блоку.

В передвиборчій програмі блоку оцінка суспільно-політичної ситуації в країні зосереджується не навколо економічних показників, а навколо твердження про народження в Україні нової ери громадянськості: „Помаранчева революція була не вибором особистостей, котрим вручалася влада. Вона була вибором цінностей... Мільйони людей вийшли на вулиці відстоювати не свої меркантильні інтереси, а високі ідеали Свободи, громадянської гідності та самореалізації особистості – тобто базові складові

громадянського суспільства”. З опорою на цю тезу формулюється топ-тема виборчої кампанії “побудова новітньої України”. Свою основну мету (місію) блок бачить у ствердженні і відстоюванні цінностей громадянського суспільства.

В своїй соціальній базі партія бачить перш за все людей сильних, цілеспрямованих, освічених – суспільство активних і відповідальних громадян. В тексті програми можна знайти ознаки ліберально-демократичних поглядів, хоча чітко політична орієнтація не заявлена („...ринковою економікою не можливо керувати. Треба створювати умови, які стимулюють розвиток. Економічна доцільність, а не соціальна демагогія мусить бути основою економічної політики”, „проведення разової фінансової амністії та легалізації капіталів”, „кожен громадянин повинен мати вибір якості і обсягу послуг та шляхів самореалізації в соціокультурній сфері відповідно до своїх потреб та можливостей” „головним принципом соціальної політики має бути надання соціальних гарантій та державної підтримки виключно тим, хто фізично неспроможний заробити сам” „провести монетизацію соціальних програми та пільг” і т.п.). За набором заявлених у програмі пропозицій її можна вважати доволі радикальною, хоча не зовсім той радикалізм з яким асоціюються акції партії „Пора”. Навіть гасло програми „Пора будувати, діяти і жити” повинно підказати виборцю, що люди, які звикли до пасивної і споглядальної позиції, в новому суспільстві будуть відчувати значний дискомфорт.

Аналіз змісту передвиборної програми громадянського блоку Пора-ПРП та визначення кількісної оцінки за окремими показниками наводиться в Таблиці 11.

Таблиця 11.

Оцінка програми громадянського блоку Пора-ПРП за системою
універсальних критеріїв

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

Змістовні	Показники оцінки змістовного блоку	Оцінка	Загальна
-----------	------------------------------------	--------	----------

блоки			оцінка *
Політико-правова сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.6	4.63
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	5	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	4.3	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.8	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	
Соціально-економічна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.9	3.97
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.1	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4.5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	
Сфери міжнародного співробітництва та національної безпеки	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.5	4.5
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	4.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	
Духовно-культурна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	2.8	3.81
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	3.8	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	3.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	

- - з урахуванням коефіцієнтів питомої ваги показника

Передвиборча програма громадянського блоку Пора-ПРП за комплексною системою показників оцінена досить високо (більше того вона змістовно побудована точно в тій же послідовності як і показники оцінки). Це одна з програм, за якою можна чітко уявити модель суспільства, яку пропонує блок партій. Тобто в програмі прописані погляди щодо державного устрою, формування та повноваження владних структур, ролі інститутів громадянського суспільства. Навіть в короткому викладі, якого вимагає формат передвиборчого документу, програма відображає основну суть пріоритетів партії в зовнішньополітичній, соціальній, економічній та духовно-культурній сферах. Суттєво, що кожен пункт програми містить опис засобів його втілення, особливо в правовій, економічній галузі та галузі безпеки. Розробники програми не уникають спеціальної лексики („тендер”, „преференції”, „монетизація”, „лібералізація” тощо), підкреслюючи цим, що вони розраховують на підтримку освічених та компетентних. В усіх програмах в тому чи іншому вигляді міститься теза про розвиток регіонального та місцевого самоврядування, але тільки блок Пора-ПРП називає цей принцип – „Громадяни краще за державу впорядкують місцеві проблеми. Ми маємо застосувати головний принцип ЄС – субсидіарність: тільки, якщо менша одиниця не може впоратись із проблемою, її вирішення має переходити на вищий рівень”. Так само прямо і чесно блок заявляє позиції, що активно дискутуються і турбують громадськість, наприклад: *мінімізація* корупції (інші обіцяють знищити), швидка *євроатлантична* інтеграція (інші обіцяють радитися) і т.п.

Оцінку якості передвиборної програми громадянського блоку Пора-ПРП можна доповнити функціональним аналізом, який зосереджений навколо того, чи виконує подана програма її основні функції (табл. 12)

Таблиця 12. Показники передвиборної програми громадянського блоку Пора-ПРП за функціональним аналізом

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

№ з/п	Основні функції партійної програми	Виразність подачі функції
1	Рекламна	4
2	Відмежування	5
3	Агітаційна	4
4	Інтеграційна	4
5	Легітимації	4
	Середній показник	4.2

2.7. Аналіз та оцінка передвиборної програми Народного блоку Литвина.

Аналіз та оцінка здійснювалася за текстом передвиборної програми, що розмішений на сайті блоку.

Передвиборна програма блоку починається з оцінки ситуації в країні, яка малюється темними фарбами: “розкол, внутрішня неусталеність держави, втома й невпевненість людей у своїй подальшій долі...”, “загроза сповзання країни до економічної катастрофи...” Визначення і поняття, які застосовуються для характеристики ситуації підібрані так, щоб розгорнути аргументацію на користь необхідності “піднесення економіки та соціальної сфери, оздоровлення морально-психологічної обстановки, утримання громадянського миру в суспільстві”. Місія блоку формулюється саме як рятувальна та консолідуюча, але в текстуальному викладі виглядає дещо стилістично коряво: “Стратегічна мета ... – вибудова в Україні народної держави, яка базується на своїй власній основі і досвіді людства, засадничому конституційному визначенні народу як єдиного джерела влади”.

Топ – тема виборчої кампанії – “НАРОДНІСТЬ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, ЗАКОННІСТЬ”

Ні з вступної частини, ні з тексту неможливо визначити ідеологічну платформу блоку, програма також не структурована за напрямками діяльності – вона складається переліку тез, в яких в довільному порядку переплітаються питання з політико-правової, соціально-економічної, духовно-культурної сфер. Однак в програмі яскраво проглядається “генеалогічне” коріння від аграрної партії, тому соціальну базу блоку можна шукати серед сільського населення, населення невеликих містечок та міст.

Дещо нелогічно також те, що антикризові заходи (тобто нагальні, термінові!) в програмі сформульовані аж на другій сторінці, після поширеного переліку заходів, частина яких декларативні та популістські (“піднесення суспільної ваги інтелекту, культури, мистецтва, ролі інтелігенції – насамперед її подвижницької регіональної частини – у забезпеченні духовного відродження, проривів в історичному розвитку” і т.п.).

Аналіз змісту передвиборної програми Народного блоку Литвина та визначення кількісної оцінки за окремими показниками наводиться в Таблиці 13.

Таблиця 13.

Оцінка програми Народного блоку Литвина за системою універсальних критеріїв

(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

Змістовні блоки	Показники оцінки змістовного блоку	Оцінка	Загальна оцінка *
Політико-правова сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	4.1	3.63
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.2	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2.8	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	3	
Соціально-економічна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.9	3.43
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	3.8	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	

	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	
Сфери міжнародного співробітництва та національної безпеки	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.2	3.58
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.1	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	4	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	4	
Духовно-культурна сфера	Ступінь відповідності програми проблемам, які більшою мірою турбують громадян.	3.8	3.9
	Ступінь виразності пріоритетів та курсу, визначених в програмі	4.2	
	Ступінь конкретизації запропонованих в програмі механізмів реалізації пріоритетних програмних положень	2.5	
	Ступінь відповідності положень передвиборної та основної програми партії	5	
	Ступінь дохідливості викладення в програмі визначених пріоритетів	5	
Інтегральна оцінка якості програми		3.64	

- - з урахуванням коефіцієнтів питомої ваги показника

Як бачимо, кількісна оцінка програми показує, що вона далека від еталонного якісного показника. Втрати відбулися майже рівномірно по всім змістовним складникам за рахунок відсутності або нечіткого розкриття механізмів реалізації програмних положень, їх засобів та інструментів. Навіть антикризові заходи, про які вже згадувалось, сформульовані вкрай декларативно: ”наведення порядку в земельних питаннях; захист національного товаровиробника та капіталу; застосування сприятливих і стабільних правил діяльності та розвитку бізнесу, насамперед малого і

середнього; вирівнювання економічного розвитку регіонів з акцентами на пріоритетність малих та середніх міст” і т.п. Деякі з дуже конкретизованих пропозицій виглядають наївно або не виважено: “введення квоти для випускників сільських шкіл при вступі до вузів несільськогосподарського профілю в межах 20%”; “надання молодим людям права на позаконкурсний вступ на навчання після строкової служби у Збройних Силах”; “законодавче обмеження вартості квадратного метра житлової площі” “надання статусу державного службовця всім, хто працює в бюджетній сфері” і т.д.

Окремі пропозиції програми стосуються проблем безумовно ціннісних, настільки важливих і значущих, що в форматі передвиборного документу вони виглядають недоречно і занадто пафосно: зміцнення сім’ї, піднесення її ролі як однієї з опор суспільної моралі; відродження атмосфери уваги до ветеранів війни і праці, недопущення розриву зв’язків між поколіннями.

Оцінку якості передвиборної програми Народного блоку Литвина можна доповнити функціональним аналізом, який зосереджений навколо того, чи виконує подана програма її основні функції (табл. 14)

Таблиця 6. Показники передвиборної програми Народного блоку Литвина за функціональним аналізом
(методика МЦПД: автори П.Удовенко, А.Зельницький)

№ з/п	Основні функції партійної програми	Виразність подачі функції
1	Рекламна	4
2	Відмежування	3
3	Агітаційна	3
4	Інтеграційна	4
5	Легітимації	5
	Середній показник	3.9

Отже, на основі аналізу передвиборних програм партій та блоків, які прогнозовано будуть представлені в парламенті та уряді і впливатимуть на

вироблення і узгодження державних рішень можна виявити деякі загальні та особливі позиції.

- більшість партій та блоків в передвиборних програмах не розкривають власних ідеологічних засад, правда по різних причинах: деякі їх зовсім не мають (еклектика Народного блоку Литвина), деякі приховують для розширення електоральної бази (блок “Наша Україна”, Партія регіонів, КПУ), деякі не називають (Пора-ПРП). СПУ мігрує від соціалістичної до соціал-демократичної ідеології, однак вимушено позиціонується як “партія соціалізму”, БЮТ розробляє “нову” ідеологію.
- Більшість програм містять оцінки ситуації в країні як неблагополучної (хоча Україна позбавилась “антинародного режиму”), тексти програм знову рясніють закликом “треба міняти систему”, який як відомо ввійшов в анекдоти ще на початку 80-х років. Однак, в програмах зразка 2006 року з’явилась позитивна тенденція – існують положення, які декларуються всіма учасниками передвиборчої боротьби, навіть опонентами. Таких положень кілька: 1) судова реформа, 2) залучення громадськості до обговорення рішень, 3) зменшення податкового навантаження на малий та середній бізнес, 4) розвиток місцевого самоврядування, 5) підтримка села.
- Існують кілька політичних векторів за якими програми розходяться: 1) ставлення до НАТО, 2) мовне питання, 3) федеративний устрій.
- Програми зразка 2006 року стали більш дохідливими, в них стало менше складних термінів та пустої патетики. З’явилися свіжі теми: якщо раніше партії боролись з олігархами і злочинцями, то в нових програмах визначено нові загрози: “депутатська недоторканість” та “дитяча безпритульність”.

3. Аналіз та оцінка якості передвиборних програм місцевих організацій політичних партій. Роль залучених ндо в проведенні аналізу програм за напрямками статутної діяльності громадських організацій.

Передвиборні програми місцевих організацій політичних партій розробляються на основі задекларованих положень основної та передвиборної програм політичної партії (блоку) на виборах народних депутатів України та знань місцевих проблем. Програмні пріоритети місцевих організацій політичних партій пов'язані з розвитком територіальних громад, вирішення проблем, що більшою мірою турбують громаду та підвищенням добробуту громадян.

3.1. Система критеріїв оцінки якості програм.

Передвиборні програми місцевих організацій політичних партій блоків аналізуються за рівнем та ступенем виразності представлення програмних положень в основних сферах суспільного життя (політико-правова, соціально-економічна, духовно-культурна), як це передбачено в Методиці. Особлива увага приділяється таким критеріям:

- ступінь відповідності змісту програм проблемам, що більшою мірою турбують громадян конкретного міста, району, району в місті, області, АРК
- ступінь виразності пріоритетів щодо розвитку територіальної громади (конкретного міста чи району) визначених в програмі
- ступінь конкретизації запропонованих у програмі механізмів (засоби, ресурси, терміни) реалізації визначених пріоритетів
- ступінь відповідності положень передвиборної програми місцевої організації партії передвиборній програмі політичної партії (блоку) на виборах народних депутатів України

- ступінь дохідливості викладення змісту передвиборної програми

Особливістю є обсяг задекларованих в програмах місцевих організацій партій пріоритетів та завдань в основних сферах суспільного життя.

Для аналізу було визначено той самий перелік партій та блоків, що і розділі II. Своїм завданням ми бачили оцінку передвиборних програм до виборів у міську раду м. Полтави та районних (Ленінської, Жовтневої, Київської) у місті рад.

Попереднє ознайомлення з програмами місцевих організацій виявило наступне:

- майже всі партії, крім Пори і ПРП зберегли визначений на загальнодержавному рівні принцип блокування;

- всі організації з переліку партій та блоків (визначених для аналізу в межах виконання проекту) продублювали передвиборну програму у міську раду на рівень районних у місті і зареєстрували всі виборчі списки – міський і три районних з однією програмою. Самостійні програми подали тільки місцеві організації блоку „Наша Україна”;

- більшість партійних організацій для розробки міської програми щедро скористалися тою, що була заявлена на загальнодержавному рівні, в деяких програмах залишено навіть розділи, які стосуються міжнародного співробітництва;

Спробуємо однак застосувати критерії змістовного кількісного аналізу (див. Методика МЦПД) для оцінки цих програм – Табл.15, 16.

3.2. Оцінка якості передвиборних програм місцевих організацій політичних партій (блоків)

Таблиця 15.

Ступінь відповідності змісту програм проблемам, що більшою мірою турбують громадян м. Полтави (в таблиці в кожному показнику виділено *найпріоритетніші для розв’язання проблеми міста за результатами експертного обговорення*)

		К П У	Б л о к Н У	Б Ю Т	С П У	П Р	П о р а - П Р П	Н Б Л и т в и н а
	Державна влада на місцях та місцеве самоврядування							
1	<i>Ставлення до виборчої системи на місцевому рівні:</i>							
	пропорційна							
	мажоритарна							
	змішана							
	виборність (призначення) керівника області							
2	<i>Залучення членів громади до управління державою і вирішення місцевих справ через:</i>							
	проведення демократичних, прозорих, чесних виборів	2	4	2	2	2	2	2
	органи самоорганізації населення							
	публічні дебати та обговорення							
	збори членів громади							
	місцеві референдуми							
	контроль за виконавчими структурами влади	4	4	4	4	3	3	
	звітність представницьких та виконавчих органів влади							
	сприяння розвитку громадських організацій							
3	<i>Забезпечення умов діяльності реального самоврядування (організаційної, фінансово-матеріальної та правової автономії) за напрямками та функціями</i>							
3.1	<i>Розвиток міста та територіальної громади:</i>							
	визначення соціально-економічної спрямованості розвитку							
	прозоре формування та використання місцевого бюджету							
	надання якісних послуг членам громади	3	3	3	3	3	3	3
	обговорення громадою генерального плану забудови міста, району							
	розв'язання проблем інфраструктури (доріг, транспорту та зв'язку)	2	4	2	3	4	5	3
3.2	<i>Комунальні послуги:</i>							
	забезпечення своєчасним та якісним електро-, газо-, тепло-,	4	4	3	4	5	4	4

	водопостачанням (холодна та гаряча вода)							
	обґрунтовані ціни на комунальні послуги	3	3	3	3	4	3	5
	створення альтернативних житлово-експлуатаційних служб							
	утримання та ремонт будівель							
	утримання прибудинкових територій							
	збір та утилізація побутових відходів							
3.3	<i>Соціальний захист і гарантії прав громадян:</i>							
	якісна та доступна освіта							
	якісні і доступні медичні та оздоровчі послуги	4	5	4	4	4	4	4
	забезпечення житлом громадян							
	правовий захист громадян							
	захист приватної власності							
	захист прав споживачів							
	захист малозахисчених верств населення							
	захист національних меншин							
	подолання соціально-ганебних явищ(наркоманія, соціальні хвороби)	3	3	5	4	3	2	2
	Екологічна безпека, чистота та збереження довкілля:							
	планування використання природних ресурсів (земельних, водних)							
	рекультивация забруднених територій							
	використання екологічно чистих технологій							
	контроль за будівництвом та збереженням історико-культурної спадщини, природних заповідників							
3.4	<i>Дозвілля:</i>							
	позашкільне виховання							
	дитячі майданчики							
	спортивні споруди	2	2	2	2	2	2	2
	бібліотеки							
	культурні послуги							
	туризм	2	2	2	2	2	2	2
	<u>Середнє значення</u>	2.9	3.2	3.0	3.1	3.2	3.0	3.0

Таблиця 16.

Ступінь виразності пріоритетів щодо розвитку територіальної громади м. Полтави у передвиборчих програмах місцевих організацій партій та блоків

		К П У	Бл ок Н У	Б Ю Т	С П У	П Р	П ор а- П Р П	Н Б Л ит ви на
--	--	-------------	--------------------	-------------	-------------	--------	------------------------------	-------------------------------

	Державна влада на місцях та місцеве самоврядування							
1	<i>Ставлення до виборчої системи на місцевому рівні:</i>							
	пропорційна	2	2	2	2	2	2	2
	мажоритарна	2	2	2	2	2	2	2
	змішана	2	2	2	2	2	2	2
	виборність (призначення) керівника області	2	2	2	2	2	2	2
2	<i>Залучення членів громади до управління державою і вирішення місцевих справ через:</i>							
	проведення демократичних, прозорих, чесних виборів	2	4	3	3	3	3	3
	органи самоорганізації населення	2	5	2	3	4	2	3
	публічні дебати та обговорення	2	5	3	3	3	2	3
	збори членів громади	2	5	2	3	2	2	2
	місцеві референдуми	2	3	2	2	2	2	2
	контроль за виконавчими структурами влади	2	5	4	4	4	2	5
	звітність представницьких та виконавчих органів влади	2	5	4	5	3	4	5
	сприяння розвитку громадських організацій	2	4	3	5	4	3	3
3	<i>Забезпечення умов діяльності реального самоврядування (організаційної, фінансово-матеріальної та правової автономії) за напрямками та функціями</i>							
3.1	<i>Розвиток міста та територіальної громади:</i>							
	визначення соціально-економічної спрямованості розвитку	2	4	5	5	4	2	3
	прозоре формування та використання місцевого бюджету	2	5	5	5	3	2	3
	надання якісних послуг членам громади	2	4	3	3	5	2	3
	обговорення громадою генерального плану забудови міста, району	2	3	4	3	3	2	3
	розв'язання проблем інфраструктури (доріг, транспорту та зв'язку)	2	4	3	2	5	2	4
3.2	<i>Комунальні послуги:</i>							
	забезпечення своєчасним та якісним електро-, газо-, тепло-, водопостачанням (холодна та гаряча вода)	2	3	3	4	5	2	3
	обґрунтовані ціни на комунальні послуги	2	3	2	3	4	4	4
	створення альтернативних житлово-експлуатаційних служб	2	2	2	2	4	2	2
	утримання та ремонт будівель	2	3	2	2	5	2	3
	утримання прибудинкових територій	2	3	2	2	5	2	2
	збір та утилізація побутових відходів	2	5	2	2	5	2	2
3.3	<i>Соціальний захист і гарантії прав</i>							

	<i>громадян:</i>							
	якісна та доступна освіта	2	3	3	3	4	2	3
	якісні і доступні медичні та оздоровчі послуги	2	5	3	3	4	2	3
	забезпечення житлом громадян	2	4	3	3	4	2	3
	правовий захист громадян	2	4	3	2	3	3	3
	захист приватної власності	2	2	2	2	3	2	2
	захист прав споживачів	2	4	2	2	3	3	5
	захист малозахищених верств населення	2	5	3	4	3	3	3
	захист національних меншин	2	2	2	2	2	2	2
	подолання соціально-ганебних явищ(наркоманія, соціальні хвороби)	2	4	5	3	3	3	3
	Екологічна безпека, чистота та збереження довкілля:	2	5	5	3	4	2	5
	планування використання природних ресурсів (земельних, водних)	2	4	4	5	4	2	4
	рекультивация забруднених територій	2	3	2	3	4	2	2
	використання екологічно чистих технологій	2	4	2	4	4	2	3
	контроль за будівництвом та збереженням історико-культурної спадщини, природних заповідників	2	3	3	3	3	2	3
3.4	<i>Дозвілля:</i>							
	позашкільне виховання	2	5	3	3	4	2	5
	дитячі майданчики	2	4	2	2	4	2	2
	спортивні споруди	2	4	2	2	4	2	4
	бібліотеки	2	3	2	2	4	2	3
	культурні послуги	2	5	4	3	4	2	3
	туризм	2	4	4	3	4	2	2
	<u>Середнє значення</u>	2.0	3.75	2.9	2.98	3.63	2.24	3.05

Ступінь конкретизації (засоби, ресурси, терміни) запропонованих у програмі механізмів реалізації визначених пріоритетів оцінювався за показниками, наведеними в Таблиці 15, і як виявилось, кількісна оцінка для всіх партій та блоків дуже низька – див. Табл. 17

Таблиця 17.

Ступінь конкретизації запропонованих у програмі механізмів реалізації визначених пріоритетів розвитку територіальної громади м. Полтави у передвиборчих програмах місцевих організацій партій та блоків

	К П У	Б л о к Н У	Б Ю Т	С П У	П Р	П о р а - П Р П	Н Б Л и т в и н а
Державна влада на місцях та місцеве самоврядування	2	3.2	2.2	2.2	2.98	2	2.2

Лише в програмах Блоку НУ та Партії регіонів можемо знайти спроби навести конкретні інструменти місцевої політики: конкурсні засади у наданні ділянок”, „інвентаризація та моніторинг стану міських комунальних мереж”, „роздільний збір побутових відходів”, збільшення обсягів спорудження житла до 80-100 тис. кв. м. на рік”, „розвиток сімейної медицини” і т.п. Тільки в цих програмах називаються деякі конкретні об’єкти, яким буде приділено особливу увагу: лікарні, пляжі, об’їзна дорога, культурні та спортивні споруди в мікрорайонах тощо.

За ступенем відповідності положень передвиборної програми місцевих організацій партій відповідній передвиборній програмі політичної партії (блоку) на виборах народних депутатів України всі організації, крім Пори отримують найвищий бал – 5, адже як було вказано місцеві програми фактично цитують загальнодержавні, в окремих випадках (Блок „Наша Україна”, Партія регіонів, Народний блок Литвина) зберігають їх структуру, основну лексику, гасла.

За ступенем дохідливості викладення змісту передвиборної програми ми оцінили програми місцевих організацій партій та блоків таким чином - див. Табл. 18

Таблиця 18.

Ступінь дохідливості викладення змісту передвиборних програм
місцевих організацій партій та блоків

	К П У	Б л о к Н У	Б Ю Т	С П У	П Р	П о р а - П Р П	Н Б Л и т в и н а
Державна влада на місцях та місцеве самоврядування	3	4	3	4	4	2	4

3.3. Аналіз та оцінка передвиборних програм політичних партій та блоків щодо їх відповідності основним пріоритетам, які декларують місцеві НДО

Наведемо також результати оцінки передвиборних програм місцевих організацій партій та блоків експертами недержавних громадських організацій, які були залучені до дослідження – табл.19. Керівники та активісти недержавних організацій міста ознайомилися з передвиборними програмами, систематизували їх зміст за сферами суспільного життя, старалися відшукати у текстах програм положення, що відповідають пріоритетам власної організації та громадян, чиї інтереси вони представляють. В таблиці 19 ми наводимо інтегральну оцінку ступеня відповідності змісту партійної програми основним пріоритетам, що декларують НДО, яка віддзеркалює і ступінь виразності та відповідності програмних положень інтересам, потребам та сподіванням громадян і об'єктивність механізмів реалізації окремих складових партійних програм.

Таблиця 19.

Оцінка змісту передвиборних програм місцевих організацій партій та блоків НДО міста

Варіанти оцінки:

- + „цілком відповідає”
- ± „скоріш відповідає”
- „зовсім не відповідає”

		К П У	Б л о к Н У	Б Ю Т	С П У	П Р	П о р а - П Р П	Н Б Л и т в и н а
1	Полтавське агентство територіального розвитку							
	<i>Розробка програм стратегічного розвитку територіальних громад, в т.ч. екологічні питання</i>	±	+	±	±	±	±	±
2	Спілка підприємців Полтавщини							
	<i>Місцева бізнес-асоціація, підтримка малого та середнього бізнесу</i>	-	+	±	±	±	-	±
3	Жіноча спілка „Берегиня”							
	<i>Жіноча організація (мистецькі, благодійні заходи)</i>	±	+	+	±	±	-	±
4	Фонд підтримки громадських ініціатив „Єдність”							
	<i>Підтримка проектів, в т.ч. молодіжні ініціативи</i>	-	±	±	±	±	±	±
5	Центр сімейної освіти							
	<i>Культурно-просвітницька проблематика</i>	±	±	±	±	±	-	±
6	Психолого-педагогічний центр „Софія”							
	<i>Підтримка сім'ї, молоді в т.ч. людей з обмеженими можливостями</i>	-	+	±	±	±	-	-
7	Незалежний центр стратегічних досліджень							
	<i>Розвиток інституцій громадянського суспільства в регіоні, в т.ч. правозахист</i>	±	+	+	+	±	-	±

Як бачимо, в оцінці НДО найбільш вигідно виглядають передвиборні програми місцевих організацій Блоку „Наша Україна”, СПУ, Партії регіонів; більше незадоволення викликають програми КПУ та Пори.

Серед потреб і очікувань громадян в програмах найбільше представлені правозахисна та екологічна тематика, серйознішого уваги та представлення в програмах потребують інтереси підприємців та людей з обмеженими можливостями.

ВИСНОВКИ

Аналіз передвиборчих програм показує, що сформулювати досконалу програму, яка повноцінно представляла б пріоритети партії, відповідала проблемам, що реально актуальні в суспільстві та пропонувала ефективні механізми їх вирішення це особлива, дуже складна задача.

1. Передвиборні програми політичних партій та блоків на виборах народних депутатів України зразка 2006 року стали переконливішими, більш структурованими та виразними. Однак вони, як і раніше, страждають розмитістю ідеологічної бази та популізмом. Найбільшим недоліком передвиборних програм залишається відмова від пропозицій щодо конкретних засобів та інструментів досягнення програмних цілей.
2. Передвиборні програми місцевих організацій партій та блоків потребують значного удосконалення. Поки що досягнуто тільки рівня відповідності положень програм місцевих організацій партій передвиборній програмі політичної відповідної партії (блоку) на виборах народних депутатів України. За ступенем виразності пріоритетів розвитку територіальної громади лише окремі програми можна оцінити більш менш позитивно. Дуже слабкими і невиписаними є передвиборні програми місцевих організацій партій та блоків за ступенем відповідності змісту програм проблемам, що більшою мірою турбують громадян міста, району, району в місті, та за ступенем конкретизації запропонованих у програмі механізмів (засоби, ресурси, терміни) реалізації визначених пріоритетів.
3. Особливості розробки партійних програм на загальнодержавному та місцевому рівні, їх зміст та якість значно ускладнюють суспільний діалог щодо відповідальності партій перед виборцями, громадський контроль виконання програм, процедури звітності партій перед населенням країни та територіальними громадами.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ
ПЕРЕДВИБОРНИХ ПРОГРАМ
ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ (БЛОКІВ), НДО, ЗМІ
НА РЕЗУЛЬТАТИ ВИБОРІВ У МІСТІ ПОЛТАВІ

ЗМІСТ

Вступ

1. Про підсумки голосування у і вибори депутатів у місцеві ради міста Полтави.
2. Чинники, що вплинули на здобуття перемоги організаціями політичних партій (блоків) на виборах органів місцевого самоврядування
3. Партійна більшість та її вплив на створення виконавчих органів влади. Можливі зміни в міській політиці, що пов'язані зі створенням більшості у міській раді

Висновки

Вступ

Вибори 26 березня 2006 року в місті Полтаві пройшли спокійно. В день голосування не відбулося подій, що могли б суттєво вплинути на суспільно-політичну ситуацію, організацію виборчого процесу, правопорядок. Не відмічено фактів зриву виборів на дільницях чи суттєвих порушень виборчого законодавства.

Суспільно-політична ситуація в регіоні обумовлюється очікуванням розподілу владних повноважень між політичними силами – переможцями виборів. Громадськість сподівається, що структурування влади сприятиме стабілізації ситуації в економіці та вирішенню тих чи інших проблем. З результатами виборів пов'язують і можливі кадрові зміни в органах виконавчої влади, що також містить надію на покращення ситуації в ряді галузей. Очікування змін також обумовлене тривалими переговорами в Києві щодо формування парламентської коаліції.

Відсутність грубих порушень під час проведення виборів не дає підстав для нагнітання ситуації, а також для судових процесів одних політичних сил проти інших. Це також сприятливо позначається на загальній ситуації в місті.

Серед населення існує довіра до встановлених результатів голосування на виборах до ВРУ, в той же час певна байдужість до результатів виборів, що визначили партійні квоти обрання депутатів облради, міської та райрад.

Однак інтрига щодо виборів місцевих рад була досить серйозною. По-перше, вона визначалася тим, що серед кандидатів на посаду міського голови був А.Т.Кукоба, який на попередніх виборах 2002 року виборов одночасно крісло мера та крісло депутата Верховної ради. Працюючи в парламенті, він залишався де-факто хазяїном міста, маючи вплив на всі рішення через підконтрольних посадових осіб та слухняний депутатський корпус. В 2006 році А.Т.Кукоба знову балотувався і у мери, і у нардепи (прохідна частина списку ПР), тому мешканці Полтави вимушені були будувати припущення, яка посада йому насправді потрібна, і як насправді краще для полтавчан. Партійні організації „помаранчевого кола” виставили свою, досить сильну кандидатуру на посаду міського голови, навколо якого розгорталась потужна агітація. По-друге, отримання більшості в міській раді для основних учасників мало подвійний зміст, крім можливості здійснювати власну політику та реалізовувати власні програми, ще й продовжити (для біло-синіх) чи рішуче припинити (для помаранчевих) епоху Кукоби в Полтаві. Отже, фабула виборів в Полтаві задавалася питанням – чи знов буде розіграний сценарій з віртуальним „почесним” міським головою?

При підготовці виборів міською владою були зроблені необхідні організаційні заходи та деякі силові кроки щоб забезпечити такий сценарій (міська виборча комісія була сформована непрозоро, через деякий час ця комісія не зареєструвала списки кандидатів до місцевої ради міських організації СПУ та блоку НУ через юридичні підстави, які все ж таки були опротестовані, тощо). Однак не можна сказати, що такі дії викликали серйозну хвилю протесту - були виступи у пресі, заяви, пікети, але в цілому масових протестних акцій не спостерігалось. Скоріш за все, більшість мешканців міста вважали, що своє ставлення до подій вони зможуть висловити в день голосування – власним вибором у бюлетенях.

Протестні заходи, які організували окремі осередки опозиційних партій, не відзначалися масовістю та змістовністю. Всього протягом 2005

року на території області відбулося 100 протестних заходів (загальна кількість учасників - 12 тис.).

Більш послідовними були протестні заходи в м.Полтаві проти порушень чинного законодавства щодо виборів міського голови. На захист прав громадян, проти зловживань піднялися політичні сили обласного центру, було утворено Громадський Комітет „За права і свободи полтавської громади”. Активну діяльність розгорнуло громадське об’єднання „За чисту і прозору владу”, до складу якого увійшли керівники ряду обласних та місцевих осередків політпартій і громадських організацій, зокрема: НРУ, СПУ, УРП „Собор”, „Солідарність”, ВО „Батьківщина”, УНП, Спілка жінок „Чураївна”, ГК „Пора”, „За Україну! За Ющенка!”, „Союз українок”. В середині 2005 року активність та впливовість прихильників проведення в Полтаві позачергових виборів міського голови була досить високою, полтавці були готові підтримати кандидатуру на посаду міського голови від зазначених сил. Проти цього, і це позначилося на виборах міського голови в 2006 р., зіграло те, що вчасно не було визначено єдиного кандидата (розкол внесли такі лідери, як А.Банний, В.Трегубов, О.Кулик), не було досягнуто домовленості про його підтримку. Незавершеність протестних дій 2005 р. та їх згортання фактично нівелювали результати проведеної роботи і були сприйняті полтавцями як слабкість та програш політичних сил, які розпочали цю роботу. З іншого боку, це сприяло посиленню позицій А.Кукоби.

З початку 2006 року в області проведено 6 протестних акцій за участю близько 1,3 тис. осіб (у м. Полтаві 4 акції, у м. Кременчук та смт Нові Санжари по одній акції протесту). Свою опозиційність до місцевих органів виконавчої влади виявляли лише декілька партійних угруповань. Серед них обласередки СДПУ(О), ПР, ПСПУ, КПУ, ПП „Держава”, „Союз”, „Руський блок” та ряд інших. Але, зважаючи на час проведення акцій, їх варто розцінювати як передвиборні.

Чинниками політичного характеру загальнонаціонального значення, що свідомо загострювалися певними політичними силами й викликали відповідну реакцію громади, стали заходи щодо реалізації курсу європейської та євроатлантичної інтеграції України, ускладнення стосунків з Росією внаслідок ситуації на ринку енергоносіїв та продуктів харчування тощо. Невдало проведена підготовча робота щодо реформування територіального устрою області також викликала тривогу частини населення та негативно вплинуло на її ставлення до діючої влади. В певній мірі на суспільно-політичну ситуацію впливали кадрові зміни у вищих ешелонах влади.

Непродумана кадрова політика в органах виконавчої влади, силових структурах також спричинила невдоволення частини населення. В окремих випадках кадрові питання набували гостроти з особистих чи корпоративних мотивів певних осіб чи політичних сил.

До порушення стабільності суспільно-політичної ситуації в місті та області названі чинники не призвели. Проте на хід виборів 2006 року вони справили відчутний вплив. Зокрема, в цілому вбачаючи ряд позитивних зрушень в Україні після виборів Президента України, громадяни, як це й передбачалося, зіткнулися з невідповідністю своїх сподівань на покращення життя існуючим реаліям. Це, в свою чергу, дістало відображення у негативній оцінці дій влади та пошуку оптимальної альтернативи, якою на частині населення видається одна із учасників помаранчевих сил – БЮТ та її лідер. Виборці, яка підтримували на минулих президентських виборах В.Януковича, отримавши відповідну «дозу» передвиборчої агітації, дістали певні підстави утвердитися у своєму виборі.

На такому фоні, очевидно, що після виборів ситуація не змінилася радикально, вона була прогнозованою. А.Т.Кукоба отримав дві посади – мера і народного депутата, Партія регіонів – мера і 17 з 50 депутатських мандатів, що не вистачає для контролю міської ради. Партії помаранчевого кола

перемогли на виборах до міської ради, отримавши переконливу більшість – 29 мандатів.

Міська виборча комісія встановила результати голосування постановами 1 квітня 2006 року, вони були опубліковані в газеті «Полтавський вісник» від 7 квітня 2006 року, суб'єктами виборчого процесу не оскаржувалися. Однак інтрига, що була створена у Полтаві ще 2002 року, залишалася унікальною для країни і «пережила» загальнонаціональну революцію, знову відтворилася у виборах місцевих органів самоуправління у 2006 році. Тому майже два місяці - до 17 травня (цей термін передбачений законодавством, як кінцевий для визначення, де саме буде працювати особа, що обрана народним депутатом) в Полтаві точилася своєрідна «позиційна» боротьба між депутатами, що склали більшість у міській раді (БЮТ, Блок НУ, СПУ), та А.Т.Кукобою, його соратниками з міської виконавчої влади, депутатами від ПР.

3 квітня у Полтаві лідери міських організацій БЮТ, „Нашої України” та СПУ підписали меморандум про створення „помаранчевої” коаліції у Полтавській міській раді нового скликання. Разом вони отримали 29 депутатських мандатів із 50-ти, 21 мандат дістався представникам Партії регіонів та КПУ. Переможці заявили, що не підтримають кандидатур на посаду секретаря міськради та першого заступника міського голови, які внесе обраний міський голова „регіонал” А.Кукоба. Голова міської організації НСНУ М.Кульчинський, обраний депутатом міськради, заявив, що її секретарем має стати представник БЮТ, а першим заступником міського голови - депутат від „Нашої України”. Своїх представників „помаранчева” коаліція має намір поставити також на чолі депутатських комісій. М.Кульчинський висловив переконання, що „міськрадівська більшість, взявши контроль над ситуацією в місті, більше не дозволить А.Кукобі одноосібно правити у Полтаві”. Сам же новообраний міський голова, паралельно виборовши ще два мандати – народного депутата України і

депутата міської ради, поки що офіційно не визначився з місцем своєї майбутньої роботи.

18 квітня у Полтаві відбулося засідання прес-клубу реформ незалежного прес-центру “Полтавський вибір-2006“ за участю представників 4-х із 5-ти політичних партій (НСНУ, БЮТ, СПУ та КПУ), що сформуують склад Полтавської міської ради. Темою обговорення стало питання легітимності міського голови, зокрема, невизначеності статусу А.Кукоби, обраного одночасно депутатом ВРУ, міськради (від ПР) та міським головою. Учасники зібрання наголосили на недопущенні правові колізії та повторення ситуації 2002 року. Новообрані депутати прагнуть “розпочати роботу сесії міськради у встановлені законом строки і будувати її на твердому фундаменті“. Також зазначено, що робота міськради базуватиметься на принципах відкритості, прозорості та законності.

21 квітня відбулася заключна сесія Полтавської міської ради IV скликання. Про діяльність депутатського корпусу прозвітувалися секретар міськради І.Михайлюк та народний депутат А.Кукоба. Повідомлено про розвиток міської громади, зроблено прогнози щодо майбутньої роботи нового депутатського корпусу та можливих протистоянь. Розглянуто та затверджено генеральний план міста зі змінами та доповненнями. Конфліктну ситуацію викликало голосування пакету із 48 рішень і розпоряджень виконкому, серед яких майже половина – питання земельних відносин. На думку деяких депутатів, процес прийняття пакету рішень відбувся з порушенням регламенту, що ставить під сумнів його легітимність.

27 квітня відбулася I організаційна сесія Полтавської міськради 5-го скликання. Участь у роботі сесії взяв народний депутат *М.Кульчинський* (фракція „Наша Україна“). До сесійної зали були допущені всі бажаючі представники громадськості, преса. Оприлюднено протоколи засідань тервиборчкому, якими визнано повноваження новообраного складу міської ради (50 осіб), новообраним депутатам вручено депутатські посвідчення. Зазначено, що до складу міської ради увійшли депутати 5-ти політпартій та

виборчих блоків, зокрема, БЮТ, Партії регіонів, блоку „Наша Україна”, КПУ та СПУ. Також оприлюднено рішення тервиборчкому щодо набуття повноважень новообраним міським головою А.Кукобою, оскільки останній, згідно чинного законодавства, склав повноваження народного депутата ВРУ IV скликання. Далі сесійне засідання, у порушення чинного законодавства, вів новообраний міський голова, що викликало бурхливе невдоволення більшості депутатського корпусу. Намагання А.Кукоби провести обговорення ряду питань, зокрема, організаційних, наштовхнулося на супротив депутатів, які вимагали, аби першу сесію вів і закрив, згідно чинного законодавства, голова тервиборчкому. Прийнято рішення утворити робочу групу у кількості 5 осіб (по 1 представнику від кожної політичної сили) з метою розробки нового Регламенту роботи ради та опрацювання пропозицій щодо кількості та персонального складу постійних депутатських комісій, які мають бути розглянуті на наступній сесії.

3 травня з ініціативи Полтавського міського голови А.Кукоби було скликано позачергову сесію міськради, на розгляд якої винесено організаційні питання (вибори секретаря міськради, формування комісій тощо) та питання підготовки дитячих таборів відпочинку до роботи влітку. У зв'язку з відсутністю кворуму сесія не відбулася. Депутати міськради від БЮТ, Блоку „Наша Україна”, СПУ та КПУ провели окреме засідання, де прийняли рішення попередньо вивчити стан підготовки таборів з виїздом на місця протягом 3 та 4 травня. Наступне засідання сесії Полтавської міськради заплановано на 8 травня п.р.

3 травня у прямому телефірі Полтавської ОДТРК „Лтава” у програмі „Голос майдану” взяли участь О.Шаманенко (громадське об'єднання „За чесну владу на Полтавщині”), В.Ревегук (доцент Полтавського педуніверситету) та М.Безотосний (політолог). Обговорено ситуацію, що склалася в обласному центрі після проведення виборів. Наголошено, що в місті незадовільно спрацювала міська територіальна виборча комісія і навіть зараз затягується вирішення питання щодо обрання керівних органів

місцевого самоврядування. Обговорено низку проблем щодо законодавчого забезпечення пілг чорнобильцям та ветеранам війни тощо.

4 травня, вдруге, не відбулося засідання позачергової II сесії Полтавської міської ради, у зв'язку з відсутністю кворуму. Міський голова А.Кукоба звинуватив "помаранчеву" більшість депутатів у "комсомольських інтрижках" та небажанні відповідати за стан справ у місті. Представники ж більшості, зокрема, фракція БЮТ, заявили про готовність конструктивно співпрацювати з ПР і взяти на себе всю відповідальність, якщо знатимуть, навколо якої фігури в Полтаві будуватиметься влада, адже досі А.Кукоба остаточно не визначився щодо місця своєї подальшої роботи: на посаді міського голови чи народного депутата України. Депутатська більшість у Полтавській міськраді висловлює стурбованість з приводу того, що А.Кукоба намагається розглянути питання призначення секретаря міськради, свого першого заступника та голів постійних депутатських комісій без узгодження з нею. А.Кукоба повідомив, що знову скликатиме позачергову сесію 5 травня об 11.00. У разі, якщо депутати від більшості знову проігнорують засідання, він пообіцяв „розповісти полтавцям про кожного з них” все, що знає.

5 травня, втретє, не відбулося засідання позачергової II сесії Полтавської міської ради, у зв'язку з відсутністю кворуму. Двоє представників більшості, які прибули до зали засідань, але не зареєструвалися, оприлюднили заяву про те, що більшість і надалі блокуватиме роботу сесій, доки А.Кукоба не визначиться щодо свого подальшого статусу та не складе повноваження народного депутата України до 16 травня. Не збираються депутати від більшості приходити і на чергову сесію, яка запланована на 8 травня.

12 травня засідання II сесії Полтавської міської ради, скликане вп'яте, знову не відбулося у зв'язку з відсутністю кворуму. У залі засідань були присутні 14 депутатів міськради з фракції ПР та 6 депутатів від більшості, які не зареєструвалися. Міський голова А.Кукоба звинуватив "помаранчеву"

більшість міськради у “використанні голої політики під час діяльності” та небажанні відповідати за стан справ у місті. Він запросив зібратися депутатів, «у яких є розуміння та бажання працювати на благо міста», та спокійно обговорити всі питання подальшої роботи. А.Кукоба повідомив, що у разі, якщо депутати від більшості не почнуть працювати, він буде звертатися до полтавської громади з ініціативою про проведення місцевого референдуму з приводу висловлення недовіри Полтавській міській раді. Представник фракції ПР І.Михайлюк оприлюднив Звернення фракції Партії регіонів у Полтавській міській раді до виборців м. Полтави. Висловлено бачення ситуації, що склалася у міськраді, зокрема, звинувачено “помаранчеву” більшість депутатів у лобюванні партійних та корпоративних інтересів тощо. Заявлено про готовність співпрацювати з усіма політичними силами на умовах законності, рівноправного партнерства, виваженості й конструктивності для “забезпечення реального поліпшення добробуту кожної полтавської родини, щоб зробити Полтаву кращою, а життя в ній – заможнішим”. Наголошено, що фракція ПР ніколи не буде в опозиції до полтавців. Представник фракції БЮТ С.Гершкович, коментуючи перед представниками ЗМІ виступ міського голови, заявив, що вже неодноразово більшість висловлювала готовність конструктивно співпрацювати з ПР та взяти на себе всю відповідальність, якщо знатимуть, навколо якої фігури в Полтаві будуватиметься влада. Також він вважає безпідставним заявляти про проведення референдуму, оскільки всі засідання сесії не легітимні та скликаються з порушенням законодавства (не повідомляється про засідання за 10 днів). Наступне засідання сесії Полтавської міської ради заплановано на 18 травня.

19 травня у газеті „Полтавський вісник” оприлюднено Звернення депутатської більшості міськради до полтавської громади з коментарями щодо останніх подій у політичному житті міста. Зокрема, піддано критиці непослідовність дій представників ПР, які „то йдуть в опозицію, то шукають моделі співпраці”. Схему кадрових рішень, яку пропонували представники

ПР, названо такою, що „суперечить здоровому глузду”. Наголошено, що депутатська більшість міськради виступає за конструктивну співпрацю з усіма політичними силами, однак підкреслено, що вона має бути послідовною та цілеспрямованою.

19 травня у Полтаві відбулася II сесія міської ради 5-го скликання, де повідомлено про складення повноважень міського голови А.Кукобою у зв'язку з обранням народним депутатом України від ПР. Також обрано секретаря міської ради А.Матковського (від міськорганізації ВО „Батьківщина”, до обрання був заступником голови правління ПГРУ КБ „ПриватБанк”).

19 травня у Полтаві новообраний секретар міської ради А.Матковський провів брифінг для місцевих ЗМІ, де, зокрема, висловив подяку колишньому міському голові А.Кукобі за роботу. Водночас зазначено, що суміщення А.Кукобою посад міського голови та народного депутата України призвело до надмірного контролю за діяльністю міських чиновників. Значно погіршилася ситуація у житлово-комунальній сфері. Наразі основним завданням є припинення чиновницького свавілля, перерозподіл повноважень та передача їх частини райвиконкомам м.Полтави. Запевнено, що все, зроблене попередньою владою з порушенням вимог закону і що суперечить інтересам жителів міста, буде приведено до норм чинного законодавства.

Це протистояння викликало інтерес громадськості, але знову ж таки, не зумовило серйозного впливу на суспільно-політичну ситуацію в місті. Більшість людей перш за все чекають розв'язання проблем, що стосуються життєзабезпечення міста – транспорт, ліфти, водопостачання, сміттєвідвезення, т.п. – і на партійні баталії дивляться саме під цим кутом зору.

Наведемо знакову, на наш погляд публікацію в газеті „Полтавська думка” (№15, 14.04.06).

«Пам'ятник Галушці висмоктав теплу воду в Полтаві?»

Коаліція демократичних сил у Полтавській міській раді (Блок Юлії Тимошенко, „Наша Україна” і Соціалістична партія України) 18 квітня оприлюднила повідомлення для преси „У Полтаві відбувається маніпулювання законодавством”. У ньому говориться, що Полтавська міська територіальна виборча комісія лише протягом 20 днів після оприлюднення результатів виборів буде мати можливість оголосити достовірний склад депутатів нового скликання. У цей період депутати мають визначитися з тим, де вони будуть працювати, якщо вони балотувалися в декілька рад одночасно чи займають посади, несумісні зі статусом депутата міської ради. Серед числа депутатів Полтавської міської ради таких налічується 8 осіб із 50. тож міська ТВК мала призначити першу сесію міськради на 28 квітня. Натомість призначила на 27 квітня, коли ще не буде остаточно визначений склад депутатів.

Сесію призначено на 16 годину, хоча, відповідно до чинного регламенту Полтавської міськради, робота сесії повинна починатися о 10-й годині і закінчуватися о 18-й. Що можна вирішити протягом двох годин? Тим більше, що в офіційному повідомленні про відкриття сесії взагалі не зазначається її порядок денний, що є порушення закону. Для чого ж тоді збиратися? На думку членів коаліції, це ознаки того, що ТВК реалізує власний незаконний і цинічний сценарій стосовно полтавської громади.

Що це а сценарій, новобрані депутати міськради розповіли журналістам на засіданні Полтавського прес-клубу, яке відбулося того ж дня, 18 квітня. З точки зору Сергія Гершковича (Блок Юлії Тимошенко), в Полтаві ще не „вмерло” те. Що не дозволяє партіям та блокам, які перемогли на місцевих виборах, реалізовувати свої передвиборні програми. Бо всі чиновники ще служать одній особі. Переможці виборів згодні працювати вже сьогодні й узяти на себе всю відповідальність, щоб будувати політику в місті на міцному фундаменті. Щоб цей „фундамент” міцно стояв, і не... поїхав працювати до Києва. Прискорення початку роботи сесії міськради на один день – це політичне замовлення. Воно було списане з папірця, на якому не було жодної печатки, ні вхідного, ні вихідного номерів.

„Нинішня ситуація – це логіка тих подій, які починалися з порушення закону в Полтаві, - наголосив Анатолій Мельник („Наша Україна”). – Міська ТВК була сформована на старій законодавчій базі, без жеребкування керівних посад. Потім були відмови в реєстрації найпотужніших політичних сил. Справедливість доводилося вибивати в судах. Тепер ця „логіка”, відповідно, вийшла на фінішну пряму. Але боротьба з нею не припинилася. Представники коаліції демократичних сил звернулися до суду і прокуратури з вимогою дати правову оцінку протиправним діям міської ТВК, скасувати повідомлення про сесію 27 квітня як таке, що не відповідає Закону України „Про місцеве самоврядування”.

„Імпульс прискорення сесії полягає в тому, що головна суть – в Анатолії Кукобі”, - наголосив Олександр Русін (СПУ). Хтось хоче повторити сценарій 2002 року. Але тепер він не пройде. За словами О.Русіна, у новообраній міській раді V скликання Коаліція демократичних сил налічує 29 депутатів з 50, а це – більшість. І ця більшість не допустить періоду полтавського „безмерства-2”. З іншого боку, прискоренням сесії на один день, можливо, хтось прагне „консервації” кукобівського міськвиконкому.

„Незважаючи не все, усім депутатам міськради обов’язково потрібно прийти на сесію, коли б вона не відбувалася, - переконаний Олексій Гавриков (КПУ). – Зібратися всім, щоб відверто запитати Анатолія Кукобу: „Хто ви тепер є? Де ви конкретно будете працювати? Якщо в Полтаві, то покажіть депутатам усі документи і папірці, які вже нічим не пов’язують вас із Києвом.

І якщо депутати остаточно впевняться. Що тут немає ніякого обману, тоді можна розпочинати сесію і працювати. Але якщо буде хоча б маленька підозра, тоді треба просто розходитися”.

Депутати міськради на засіданні прес-клубу також говорили журналістам, що вони хочуть починати роботу з чистого аркуша, а не зі знаків питання (С. Гершкович). Що, можливо, людину, яка

повинна буде відкривати першу сесію міської ради, до дня сесії вже ”закриють” і їй не доведеться відкривати сесію (О.Русін). пізно пити „Боржомі”, коли вже шлунок не працює: бо тепер проти А. Кукоби повстали ті, хто раніше своїм мовчанням і пасивністю й створили подібний прецедент (О.Гавриков).

Новообрані депутати міської ради говорили, що їхніх колег уже почали активно запрошувати на „дружні” бесіди на „другий поверх”. Пропонували змінити нинішню роботу – на кращу. Говорили, що підкупи були і будуть, особливо зараз у такій патовій ситуації. Дізналися журналісти й про те, що нинішні чиновники (у цей момент) працюють перш за все на самозбереження, щоб залишитися поблизу корита. Говорилося й про те, що, можливо, новий пам’ятник галушці висмоктав усю теплу воду в Полтаві. А найбільш радісною новиною для журналістів стало те, що новообрані депутати пообіцяли перетворити сесію міської ради з корпоративних – на відкриті засідання із залученням до них широкого кола представників засобів масової інформації. Ігор ЧЕРЧАТИЙ.”

1. Про підсумки голосування у і вибори депутатів у місцеві ради міста Полтави.

Міська виборча комісія

ПОСТАНОВА № 191

м.Полтава

1 квітня 2006 року

Про підсумки голосування і встановлення результатів виборів депутатів у багатомандатному виборчому окрузі

Полтавська міська територіальна виборча комісія по виборах депутатів Полтавської міської ради і міського голови в місті Полтаві відповідно до вимог ст.74 Закону України „Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів” на своєму засіданні 26 березня 2006 року – 1 квітня 2006 року, на підставі протоколів Київської, Ленінської, Октябрської в місті Полтаві територіальних виборчих комісій про підсумки голосування встановила такі результати голосування і виборів депутатів до Полтавської міської ради:

Партії (блоки)	Ленінський	Октябрський	Київський	Місто	% набраних голосів
Полтавська міська організація Партії пенсіонерів України	474	1262	963	2699	1,88
Полтавські міські організації партії Український народний блок Костенка і	493	1536	1109	3138	2,18

Плюща					
Блок політичних партій „Блок Бориса Олійника та Михайла Сироти”, Полтавська міська організація Трудової партії України	98	256	244	598	0,42
Полтавська міська організація Соціально-екологічної партії „Союз.Чернобиль.Україна”	240	623	419	1282	0,89
Полтавська міська організація Партії промисловців і підприємців України	295	885	778	1958	1,36
Полтавська міська організація Християнсько-ліберальної партії	158	290	262	710	0,49
Полтавська міська організація Партії Зелених України	546	1531	1306	3383	2,35
Полтавська міська організація Громадянської партії „Пора”	461	1445	953	2859	1,99
Полтавська міська організація Комуністичної партії України	1365	3380	2482	7227	5,03
Полтавська міська організація Партії „Реформи і порядок”	294	1175	738	2207	1,54
Полтавська міська організація Партії Регіонів	6436	17247	13482	37165	25,86
Полтавська міська організація Партії національно-економічного розвитку України	91	299	224	614	0,43
Полтавські міські організації політичних партій „Всеукраїнське об’єднання „Батьківщина” та Української соціал-демократичної партії, що входять до виборчого блоку політичних партій „Блок Юлії Тимошенко”	7416	19785	14670	41871	29,14
Полтавська міська організація Української партії честі, боротьби з корупцією та організованою злочинністю	240	687	441	1368	0,95
Полтавські міські організації Партії свободи, партії „Солідарність жінок України”, що входять до блоку „Виборчий блок „Євген Марчук-Єдність”	190	845	583	1618	1,13
Полтавська міська партійна організація Всеукраїнської партії народної довіри	107	154	124	385	0,27
Полтавські міські організації: „Соціал-демократичної партії України (об’єднаної), Всеукраїнського політичного об’єднання „Жінки за майбутнє”, Республіканської партії України, що входять до виборчого блоку „Виборчий блок політичних партій „Опозиційний блок НЕ ТАК!”	223	574	485	1282	0,89
Полтавська міська організація партії „Відродження”	1721	618	625	2964	2,06
Полтавська міська партійна організація партії „Руський блок”	89	286	195	570	0,40
Полтавська міська організація політичної партії „Третя сила”	337	506	307	1150	0,80
Полтавська міська організація партії Народного руху України за єдність	71	163	100	334	0,23
Полтавські міські організації Народної партії та Партії всеукраїнського об’єднання лівих сил „Справедливість” виборчого блоку „Народний блок Литвина”	281	1345	695	2321	1,62
Полтавська міська організація Народно-	119	308	221	648	0,45

демократичної партії					
Полтавська міська організація партії „Нова сила”	49	174	109	332	0,23
Полтавський міський виборчий блок „Наша Україна”: Полтавська міська організація політичної партії „Народний Союз Наша Україна”, Полтавська міська організація Народний рух України	2653	7643	5394	15690	10,92
Полтавська міська організація Соціалістичної партії України	1074	3308	2327	6709	4,67
Полтавська регіональна організація політичної партії „Наша партія”	131	272	378	781	0,54
„Національно-демократичне об’єднання Україна”	331	809	702	1842	1,28
Подано голосів за партії (блоки)	25983	67406	50316	143705	
Не підтримали жодного з кандидатів	1683	4270	3230	9183	6,4
Кількість бюлетенів, визнаних недійсними	682	1449	1611	3742	2,6
Всього	28348	73125	55157	156630	

Тривідсотковий бар’єр становить – 4311,15 голосів (143705 x 3:100)

Право на участь у розподілі депутатських мандатів дістали кандидати у депутати, включені до виборчих списків, які отримали три і більше відсотків голосів виборців:

- Полтавська міська організація Комуністичної партії України - 7227 голосів

- Полтавська міська організація Партії Регіонів - 37165 голосів

- Полтавські міські організації політичної партії „Всеукраїнське об’єднання „Батьківщина” та Української соціал-демократичної партії, що входять до виборчого блоку політичних партій „Блок Юлії Тимошенко” - 41871 голос

- Полтавський міський виборчий блок „Наша Україна”: Полтавська міська організація політичної партії „Народний Союз Наша Україна”, Полтавська міська організація Народний рух України - 15690 голосів

- Полтавська міська організація Соціалістичної партії України 6709 голосів

Кількість голосів, поданих за партії (блоки), що набрали три і більше відсотків голосів виборців -

108662 голоси

Кількість голосів виборців, необхідних для отримання одного депутатського мандата (виборча квота) становить -
2173,24 голосів - (108662 : 50 мандатів)

Депутатські мандати розподіляються між кандидатами у депутати, включеними до виборчих списків (кількість голосів, поданих за партію, ділиться на виборчу квоту), в тому числі:

- Полтавська міська організація Комуністичної партії України
7227 : 2173,24 + 3,325, що становить 3 мандати
 - Полтавська міська організація Партії Регіонів
37165 : 2173,24 + 17,101, що становить 17 мандатів
 - Полтавські міські організації політичної партії „Всеукраїнське об'єднання „Батьківщина” та Української соціал-демократичної партії, що входять до виборчого блоку політичних партій „Блок Юлії Тимошенко”
41871 : 2173,24 + 19,266, що становить 19 мандатів
 - Полтавський міський виборчий блок „Наша Україна”: Полтавська міська організація політичної партії „Народний Союз Наша Україна”, Полтавська міська організація Народного руху України
15690 : 2173,24 + 7,219, що становить 7 мандатів
 - Полтавська міська організація Соціалістичної партії України
6709 : 2173,24 + 3,087, що становить 3 мандати
- Розподілено мандатів 49**

Право на один мандат дістає Полтавська міська організація Комуністичної партії України,
що отримала найбільший дробовий залишок 0,325

1. Визначити в порядку черговості у виборчих списках місцевих організацій партій (блоків) осіб, обраних депутатами від місцевих організацій партій (блоків) відповідно до кількості депутатських мандатів, отриманих виборчими списками місцевих організацій партій (блоків).

Додаток 1.

2. Сформувати список обраних депутатів у багатомандатному окрузі. Додаток 2.

3. Оприлюднити результати голосування та виборів депутатів Полтавської міської ради в газеті „Полтавський вісник”.

Голова міської виборчої комісії В.В.ПОХИЛЮК.

Секретар міської виборчої комісії Т.А. ДУЗЕНКО.

Узагальнені дані щодо організації та результатів виборів у місті

Назва міської ради	Кількість виборчих дільниць	Кількість виборців	Кількість виборців, які взяли участь у голосуванні	Кількість виборців, які проголосували проти всіх партій	Кількість зіпсованих бюлетенів	Кількість ВД, де відбувся повторний підрахунок голосів	Кількість виборчих днів, в яких відбулося повторне голосування	Кількість виборців, які проголосували за партію (блок) – переможців виборів				
								КПУ	СПУ	ПР	БЮТ	Б”НУ”
Полтавська міська рада			156630	9183	3742	-	-	7227	6709	37165	41871	15690

Узагальнені відомості про підсумки виборів депутатів місцевих рад

Вибори депутатів	Кількість депутатів ради	Кількість кандидатів у депутати висунутих партією (блоком)					Кількість отриманих мандатів	Кількість обраних лідерів місцевих п/о
		КПУ	БЮТ	Блок”НУ”	СПУ	ПР		
Полтавська міська рада	50	4	19	7	3	17	50	5
Київська районна в місті рада	40	3	19	5	2	12	40	4
Октябрська районна в місті рада	41	2	17	6	1	15	41	2
Ленінська районна в місті рада	36	3	14	5	2	9	36	3

Соціально-демографічні дані кандидатів місцевих рад

Назва міської ради	Кількість депутатів	Розподіл кандидатів за віком			
		18-35	36-50	51-60	Понад 60
Полтавська міська рада	50	7	22	14	7
Київська районна в місті рада	40	5	18	12	5
Октябрська районна в місті рада	41	8	19	11	3
Октябрська районна в місті рада	36	4	16	12	4

Соціально-демографічні дані кандидатів місцевих рад

Назва міської ради	Кількість депутатів	Розподіл кандидатів за статтю	
		чоловіки	жінки
Полтавська міська рада	50	41	9
Київська районна в місті рада	40	29	11
Октябрська районна в місті рада	41	32	9
Октябрська районна в місті рада	36	26	10

Соціально-демографічні дані кандидатів місцевих рад

Назва міської ради	Розподіл кандидатів за попереднім родом занять							
	Службовці	Підприємці	Науковці	Педагоги	Медики	Кваліфіковані робітники	Військовослужбовці	пенсіонери
Полтавська міська рада	10	24	4	5	2	3	-	1
Київська районна в місті рада	12	13	-	3	2	2	-	2
Октябрська районна в місті рада	11	14	-	6	2	3	-	3
Октябрська районна в місті рада	13	9	1	5	1	4	-	2

2. Чинники, що вплинули на здобуття перемоги організаціями політичних партій (блоків) на виборах органів місцевого самоврядування.

Серед чинників, що вплинули на вибір громадян ми б виділили такі:

- ментальні (ті, що стосуються стану масової свідомості та переважаючих в ній архетипів, міфологем, установок)
- соціально-політичні (стан економіки, сила інститутів влади та довіра до них, рівень добробуту, т.п.)
- організаційні (ті, що стосуються діяльності суб'єктів виборчого процесу по організації виборів, агітації виборців, застосування легальних і заборонених технологій отримання голосів, авторитет місцевих лідерів партосередків, їх діяльність, тощо)

Результати голосування по виборах до місцевих органів влади у Полтаві (міської ради та трьох районних місті рад) свідчать, що вони майже точно відтворили пропорції, що були встановлені при голосуванні за партії на виборах до Верховної ради.

Результати у регіоні партій (блоків), які подолали 3%-й бар'єр на виборах до Верховної Ради України

В області у межах 9-ти виборчих округів по виборам депутатів до ВРУ було утворено 1310 виборчих дільниць, з яких: 1269 – звичайні; 41 – спеціальні.

В області нараховувалося 490 малих, 484 середніх та 336 великих виборчих дільниць.

До списків виборців занесені 1 млн. 245 тис. 690 виборців.

Проголосувало 864 тис. 189 осіб, що складає 69,4%.

У виборчих округах на території області забезпечено безперешкодну роботу міжнародних спостерігачів. Фактів порушення громадського порядку та чинного законодавства під час проведення виборів не зафіксовано. Вибори

в області відбулися без особливих порушень. Це відзначили як вітчизняні спостерігачі від різних політичних блоків та партій, так і міжнародні спостерігачі. Зокрема, в оцінках зарубіжних представників із Великобританії, Литви, Сербії, Чорногорії, ряду країн СНД зазначено, що вибори відбулися без використання адмінресурсу, без будь-якого зовнішнього тиску й підкупів із боку окремих партій та блоків, були створені належні умови як для волевиявлення виборців, так і для роботи офіційних спостерігачів.

Результати голосування на виборах 26 березня засвідчили що полтавці надають підтримку таким політичним силам :

№ округу	К-сть виборчих дільниць (од.)	К-сть виборців, які взяли участь у виборах (осіб)	Наша Україна	Партія регіонів	БЮТ	СПУ	КПУ
142	138	161400	18366	41304	53372	7826	7097
143	140	78983	11281	13639	24120	8288	3484
144	156	161840	21356	48905	33003	12638	10091
145	156	88537	13511	9977	25799	16416	3722
146	164	86048	12338	13438	20853	15024	4935
147	126	76042	6700	14627	20518	12495	4868
148	148	70376	12051	7848	16373	13805	5321
149	151	73725	11149	12071	17088	14972	3831
150	128	70957	7248	14997	21556	8910	3793
<i>Всього</i>	1307	867908	114000	176806	232682	110374	47142
%	100%	69,8 %	13,13 %	20,37 %	26,8 %	12,7 %	5,43 %

Таким чином, можна вважати, що на вибір полтавців в більшій мірі впливали чинники ментальні та соціально-політичні. Довіра до партій та блоків – їх лідерів, програм, що склалася на загальнонаціональному рівні, відтворилася у сприйнятті місцевих партійних організацій.

Виборці здійснили трансфер очікувань щодо партій та блоків із загальнонаціонального рівня до місцевого, мало усвідомлюючи, що зворотного процесу - трансферу відповідальності – існуюча виборча система не передбачає.

Тому особливо важливими, на наш погляд були всі заходи, які привертати увагу громадськості до програм місцевих організацій партій там

блоків, їх лідерів, списків осіб, що мали скласти депутатський корпус місцевих рад.

Такими заходами були експертне обговорення передвиборчих програм партій та блоків, в т.ч. місцевих, проведене Центром соціальних досліджень 24.02.06 у Полтаві, публічні дебати «Інтереси, потреби, сподівання громадян та їх віддзеркалення в передвиборних програмах політичних партій (блоків)» (3.03.06), учасники якого прийняли звернення до партійних організацій міста. В ньому наголошується на тому, що діяльність партій та боротьба за підтримку на виборах повинна будуватися на засадах чесної, прозорої та ефективної партійної політики.

За підсумками голосування до складу депутатів Полтавської міської ради (50 осіб) пройшли наступні партії та блоки: БЮТ – 19 осіб (38%) (С.Гершкович, А.Шайдур, О.Ландар, В.Чубенко, О.Горик та ін.), ПР – 17 осіб (34%) (А.Кукоба, М.Косіченко, К.Манько, В.Семенов, С.Безшапочний та ін.), “Наша Україна” – 7 осіб (14%) (М.Кульчинський, В.Плаксій, В.Головко, В.Скрябін, Г.Білоус та ін.), КПУ – 4 особи (8%) (О.Гавріков, В.Клачков, Р.Крайнова, С.Заргарян), СПУ – 3 особи (6%) (О.Русін, О.Точилов, В.Петтер). Зазначимо, що в заходах, спрямованих на обговорення програм партій щодо місцевого розвитку, проведених Центром соціальних досліджень, брали участь та активно себе проявили більшість з перелічених осіб, що є лідерами місцевих партійних осередків.

Організаційна та агітаційно-пропагандистська складова теж мали велике значення для перемоги на виборах.

Розуміючи, що донесення інформації про програми, діяльність, лідерів та депутатські списки, сформовані місцевими партійними організаціями та їх блоками – це особлива задача і ефективно її виконання залежить саме від роботи на місцях, більшість учасників місцевих виборів покладалися на місцеві ЗМІ.

У Полтавській області зареєстровано 402 періодичні друковані видання місцевої сфери розповсюдження. 45 газет засновані за участю органів

виконавчої влади, місцевого самоврядування та їх структурних підрозділів, видаються ці газети загальним тиражем близько 300 тисяч примірників. Найбільшими тиражами виходять загальноукраїнська газета “Зоря Полтавщини”, яка веде свою 160-річну історію від “Полтавських губернських відомостей”, газета Полтавської міської ради “Полтавський вісник”, обласна газета для селян “Село полтавське”. За передплатою серед населення області розповсюджується понад 500 тис. примірників газет і журналів місцевої та всеукраїнської сфери розповсюдження. Сьогодні телерадіопростір Полтавщини налічує 55 телерадіоорганізацій, які є власниками 59 ліцензій Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. Серед них – 32 районні та міські радіоредакції проводового мовлення, 12 ефірних студій, 15 організацій кабельного телебачення. В області налічується 352 тисячі основних радіоточок, що транслюють національні, обласні, районні програми.

Облоганізація УНП має свою обласну газету „Полтавська думка - 2000”, редактор – голова облорганізації УНП О.Кулик, видається щотижня (тираж 10 тис. примірників). Крім того, останнім часом часопис розпочав видавати додаток тиражем 500 прим. для Шишацького, Диканського, Полтавського, Зінківського, Оржицького, Решетилівського та інших районів, де, зокрема, висвітлюються місцеві події та пропагуються ідеї партії. Крайова організація НРУ видає бюлетень „Полтаварухінформ ”Наша Україна”, тираж до 10 тис. примірників.

Обком КПУ видає газету „Комуніст Полтавщини” – тираж 15 тис. примірників. Крім того, раз на місяць виходять місцеві комуністичні газети „Голос правди” - Карлівка, „Набат” - Кременчук, „Шляхом Ілліча”- Пирятин, „Комуніст Лубенщини ”- Лубни та Лубенський район. Їх тираж – по 500 примірників.

Обком СПУ здійснює випуск щотижневої партійної газети „Трудова Полтавщина” (тираж 80 тис. прим.).

У передвиборчий період полтавські міські газети «Полтавський вісник», «Вечірня Полтава», а також ряд місцевих приватних газет Кременчука, Гадяча, Миргорода, Лубен, Лохвиці відкрито зайняли сторону ПР, БЮТ, НУ.

В період виборів на території області розповсюджувалися також газети, які створювалися на період виборчої кампанії та містили в основному агітаційні або контрагітаційні матеріали. (Народний блок Литвина, Блок Юрія Кармазина, ПЗУ тощо).

Активніше, ніж на попередніх виборах, застосовувалися можливості Інтернету, враховуючи постійне розширення його мережі на Полтавщині.

Говорячи про впливовість тих чи інших видань, слід зазначити, що місцеве населення не надає ЗМІ вирішального значення при формуванні своїх політичних симпатій. Зокрема, за кількістю передплатників чільне місце в області посідає газета СПУ «Сільські вісті», проте за результатами виборів не можна говорити про її якусь надзвичайну ефективність. В плані агітації значно знизився потенціал «Полтавської думки» та інших партійних видань. Навіть при зростанні популярності БЮТ газета «Вечірні вісті», яка також активно розповсюджувалася на Полтавщині, не могла претендувати на роль основної сили щодо формування електоральної думки. Проте причини зниження ефективності преси слід шукати не в якості самих видань, а в тому, що, по-перше, значно зріс потік інформації, яку в умовах зростаючої свободи слова надають журналісти; по-друге, населення не має належного доступу до альтернативних джерел інформації; по-третє, ще недостатнім залишається рівень політичної культури населення, яке в умовах плюралізму думок та суджень ще не виробило вміння належним чином оцінювати інформацію з різних джерел, вважаючи, що вона вся неправдива.

Проте значна частина видань в ході виборів відіграла значну роль щодо інформування населення щодо основних питань виборчої кампанії.

Здійснено ряд заходів, спрямованих на забезпечення широкого інформаційного супроводу виборів 2006 року в обласних та районних

комунальних ЗМІ. Друковані засоби масової інформації області (всеукраїнська газета “Зоря Полтавщини”, обласна газета “Село полтавське”, газета Полтавської міської ради “Полтавський вісник”, міська газета “Вечірня Полтава”, приватні “Коло” та “Кременчуцький Телеграфъ” та інші) забезпечили розміщення матеріалів передвиборчої агітації політичних сил різного спектру.

Представникам різних політичних сил було надано рівні можливості для розміщення своєї реклами, агітаційних матеріалів, виступів їх керівників на телебаченні та радіо ОДТРК «Лтава».

З питань використання ЗМІ в області окремі журналісти висловлювали претензії щодо газети “Зоря Полтавщини” з приводу того, що редакція часто відмовляється друкувати подані матеріали, мотивуючи це тим, що вона їх не замовляла. Тому ряд гострих матеріалів не могли знайти відображення на сторінках цієї газети.

В області не було перешкод для поширення партіями своїх виборчих програм. На Полтавщині перебували з агітаційними візитами лідери партій та народні депутати України. Зокрема, на підтримку БЮТ проводили зустрічі з виборцями та прес-конференції В.Левцун, В.Яворівський, М.Томенко; Блоку “Наша Україна” - В.Стретович, М.Катеринчук, О.Герасим’юк, М.Кульчинський; СПУ- О.Мороз, В.Волга, М.Карнаух, І.Бокий; Партії регіонів - А.Клюєв, О.Лелюк, Г.Скудар, В.Слаута, М.Яновський, А.Кукоба, Т.Чорновіл, В.Хомутич, В.Рибак; КПУ- П.Симоненко, О.Масенко, П.Дибенко, Г.Пономаренко; Народного блоку Литвина - В.Литвин, К.Фоменко, О.Юхновський, Б.Андресюк, А.Мороз, В.Самоплавський, П.Толочко, В.Гуров, С.Правденко.

Також в області у березні 2006р. Перебували: лідер блоку НДП Л.Супрун, лідер блоку свого імені Ю.Кармазин, від „Опозиційного блоку „НЕ ТАК!” Г.Суркіс, О.Блохін, Т.Прошкуратова, голова Української партії честі, боротьби з корупцією та організованою злочинністю О.Давиденко,

заступник голови СелПУ С.Довгань та голова політичної партії “Третя сила” В.Гаврилюк.

Говорячи про впливовість та результативність цих візитів, слід зазначити, що вони, як правило, охоплювали відносно невелику частину виборців. Належного резонансу зустрічі з лідерами, представниками політичних партій набували лише тоді, коли вони діставали широку інформаційну підтримку, що можливе за належного фінансування кампанії, або з використанням адмінресурсу.

Деякі переваги в поширенні своїх програмних положень мали ті партії та блоки, які використовували власні ЗМІ: КПУ, СПУ, НСНУ, УНП, БЮТ, ПСПУ, Народний блок Литвина.

Результати виборів показали, що вплив на довіру громадян то місцевих партійних організацій та їх підтримка до певної міри залежить від чинників, які в прийнято вважати показниками впливовості, а саме: наявність організаційного, фінансового, адміністративного ресурсу, статистичні показники членства, підтримка бізнес-елітами. Як виявилось, більш продуктивним для прогнозу є показник наявності чи відсутності харизматичної особи на чолі партії (БЮТ), її чітка соціальна база (КПУ, ПР) та усталені традиції голосування (в Полтавській області - СПУ).

Станом на 26.03.2006 р. в області налічувалось 114 обласних організацій політичних партій (на початок 2005 р. – 85, 150 тис. членів), які налічують (за даними їх керівників) понад 185 тис. членів (15% виборців).

Найбільш чисельними є облорганізації Народної партії України (35 тис.), ПП «Відродження» (20 тис.), Всеукраїнського політичного об'єднання „Жінки за майбутнє” (16 тис.), Всеукраїнського об'єднання „Батьківщина”(13 тис.), Партії регіонів (14 тис.), СПУ (14 тис.), УНП (12 тис.), СДПУ(о)(12 тис.), ПП “Народний Союз Наша Україна”(7 тис.) та ін..

Партії правоцентристського спрямування орієнтуються на широкі соціальні верстви населення - це фермери, підприємці, освітяни, медики, творча інтелігенція, молодь. На Полтавщині підтримують праві партії і

переселенці з західних областей України. Здійснювана робота з молоддю робить можливим розширення соціальної бази в цьому напрямі.

Партії центристського спрямування спираються на підтримку представників великого та середнього бізнесу, сільськогосподарських підприємців, службовців, творчої інтелігенції, сільського населення, частково – освітян. Активно залучають в свої ряди молодь, сприяють діяльності молодіжних організацій. Наполеглива робота на селі також сприяє нарощуванню соціальної бази. Прихильність до цих партій визначається надією на здатність цих політичних сил вирішувати важливі питання.

Досить окреслену соціальну базу, відповідно до ідеологічної спрямованості, має КПУ. До неї входять ветерани війни та праці, військові пенсіонери, частково працівники сільського господарства старшого покоління. Активна робота по залученню молоді в свої ряди шляхом утворення молодіжних, дитячих організацій відчутних результатів щодо розширення соціальної бази не дає. Кількість прихильників КПУ майже відповідає кількості тих, хто підтримує комуністичну ідею. Тому розширення соціальної бази планується за рахунок перегляду ідеології та запозичення ліберальних ідей. Комуністи в області мають декілька сателітних громадських організацій на зразок „Союзу радянських офіцерів”, „Спілки жінок - трудівниць”, ЛКСМУ.

В плані підтримки лівої ідеології провідні позиції серед пенсіонерів, ветеранів праці, колишніх колгоспників на селі утримує СПУ. Вона намагається також поширити вплив серед фермерів, підприємців, молоді.

Пересічне населення Полтавщини слабо орієнтується на ідеологічні відмінності між партіями та блоками. Розмежування в більшості випадків відбувається за ознаками „провладні структури” та „опозиція”. Тому опозиційні партії борються за електорат не шляхом популяризації та відстоювання ідей, а через поширення невдоволення діями влади серед широких мас.

На баланс суспільних настроїв в області суттєво впливають соціально-демографічні та економічні чинники. Особливе значення для Полтавщини має той факт, що з 1,2 млн. виборців понад 500 тисяч складають пенсіонери. Ступінь незадоволення їх трансформаційними процесами та реальними показниками рівня життя значно вищий, ніж інших соціально-демографічних груп. Їх електоральні уподобання носять переважно опозиційний характер. У той же час, вплив пенсіонерів на результати виборів завжди найбільший, тому що їх участь у голосуванні майже стовідсоткова.

На жаль, пенсійна реформа на сьогодні не дала очікуваних соціальних наслідків і суттєво не вплинула на рейтинг довіри до влади з боку ветеранів. Особливо це характерно для сільської місцевості, де переважно залишилися люди пенсійного віку, котрі добре пам'ятають соціальні стандарти життя на селі за радянських часів.

У досить скрутному становищі опинилися бюджетні категорії населення, особливо працівники медицини, культури, освіти, які традиційно були носіями національно-державницької ідеї та підтримували владу. Сьогодні зниження рівня їх життя та падіння престижу цих професій штовхає значну частину інтелігенції, у тому числі й працівників органів місцевого самоврядування, у поле опозиційних електоральних настроїв.

Найбільш впливовими в області є організації таких партій та блоків:

1. Блок Юлії Тимошенко. На рівні області до Блоку входять обласні організації ВО «Батьківщина» та УСДП. За 2005 рік проведено значну роботу щодо розширення партійних рядів. Чисельність обласної організації ВО «Батьківщина» зросла з 9 тис. до 13 тис. членів. Організація структурована – створено районні організації в усіх районах та міські організації в усіх містах обласного підпорядкування, на більшості виборчих дільниць. В усіх райцентрах створено Громадські приймальні БЮТу. Налагоджено вертикальні зв'язки між районними та обласною організаціями, обласною організацією та центральними органами партії.

Значно розширилася соціальна база блоку. Його підтримують мешканці сільськогосподарських районів, сільська інтелігенція, представники малого, середнього й великого бізнесу, пенсіонери, державні службовці.

Діяльності блоку сприяє участь його представників у органах виконавчої влади та місцевого самоврядування, активне використання місцевої преси.

Представниками бізнесових кіл на Полтавщині, які підтримують БЮТ, є народні депутати ВРУ 4-го скликання А.Вереvський (Кернел Груп), К.Жеваго (Полтавський ГЗК), В.Левцун (Полтавахіммаш). Місцевого рівня: Андрущенко В.І – ЗАТ «Миргородський елеватор», Безрук Г.А. – СТОВ «Агрофірма «Дружба», Білоус В.М. – ВАТ «Ворскласталь», Геращенко С.В. – ПФ «Агроінвест», Демчук В.І. – Лохвицьке СП ЗАТ «Полтавапропангаз», Залужний О.М. – ТОВ «Кернел-Трейд», Кулініч О.І. – ТОВ «Октан», Міщенко М.І. – ВАТ «Хорольський механічний завод», Чернявський В.О., Олексенко О.С., Романчук О.М., Слинько І.І – ВАТ «Полтаваобленерго», Постніков О.В. - ТОВ «Кернел-Трейд», Сазонов С.В. – ХК «АвтоКрАЗ», Шляховий Ю.В. – ПОФ АКБ «Укрсоцбанк».

Представниками блоку є такі керівники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування: заступник голови ОДА В.М.Петренко є головою облорганізації ВО «Батьківщина», заступник голови облради В.Марченко, голови Котелевської та Карлівської РДА, Козельщанської, Машівської, Кременчуцької райрад.

2. Блок “Наша Україна” на рівні області включає обласні осередки НСНУ (7 тис. членів), НРУ (2,2 тис.), КУН (170 членів), ХДС (200 чл.). Всього – понад 9 тис. осіб.

Соціальна база, в силу коротких термінів формування блоку, розділення помаранчевих сил, незрозумілості поведінки – аморфна. В першу чергу це – представники малого та середнього бізнесу, інтелігенції, студентської молоді. Організація недостатньо структурована. Створено

районні організації, проте на місцях дуже мало первинних осередків, ще менше – на території виборчих дільниць.

Бізнесові кола в обласному блоці представляють: Атаманчук І.С. – ГПУ “Полтавагазвидобування”, І.Близнюк – ВАТ “Велика Круча”, Головка В.А. – ЗАТ “Торговий дім ЦУМ”, Капленко В.І. – СТОВ “Воскобійники”, Кордубан В.В. – ВАТ “Білоцерківський молочний завод”, Овчарь О.О. – ТОВ “Оверком”, Чайкін І.В. – ТОВ “Оріон Агро”, Ярещенко В.К. – підприємство “Адора”. На місцях прихильність та підтримку блоку надають приватні підприємці та власники середніх підприємницьких структур, які прагнуть або самостійно увійти до представницьких органів влади, або сформувати впливове лобі.

Представниками органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в області є: О.Пустовгар, начальник управління у справах преси та інформації ОДА, голови Гадяцької, Гребінківської, Лохвицької, Лубенської, Оржицької, Пирятинської, Полтавської, Семенівської, Чорнухинської РДА, Котелевської райради.

3. СПУ налічує в обласній організації близько 14 тис. членів. Організація добре структурована, має свої осередки в усіх районних центрах, містах, на території більшості виборчих дільниць. Має досвідчені перевірені кадри. Соціальну базу партії складають представники села, пенсіонери, інтелігенція, представники середнього бізнесу. В силу певних причин соціальна база СПУ має тенденцію до скорочення.

З представників бізнесу організацію підтримують: Карнаух М.В. – народний депутат ВРУ 4-го скликання, Бадагов В.Ф. – Полтавський ГЗК, Безима М.Д. – філія ВАТ “Укртелеком”, Шевченко М.І. – СП “Фраско”.

Членами партії є представники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування: С.Бульба – голова ОДА, В.Іноземцев, перший заступник голови ОДА, О.Черчатий, начальник обласного управління державної служби Головного управління держслужби, голови Великобагачанської, Глобинської, Диканської, Зінківської, Козельщанської, Кременчуцької, Миргородської та

Хорольської РДА, Великобагачанської, Гадяцької, Лохвицької райрад. Включено до списків СПУ В.Гришка, голову облради, В.Андрієнка, заступника голови ОДА, Н.Мякушко, начальника Головного управління праці та соцзахисту населення ОДА.

4. Партія регіонів. Відділення в області налічує понад 14 тис. членів. Організація структурована, має осередки в усіх райцентрах області. За 2005 рік поповнилася кваліфікованими кадрами.

Соціальну базу партії складають представник великого, середнього та малого бізнесу, інтелігенція, пенсіонери, міське населення.

Представники бізнесових кіл, що підтримують обласну організацію: Артемов В.І. – ТОВ “Атол”, Вернигора А.І. – ВАТ “Повстин”, Грінчак Р.І. – ВАТ “Полтавагаз”, Данилейко М.І. – ВАТ “Кременчуцький завод дорожніх машин”, Корост Т.М. – ТОВ “Агрофірма Маяк”, Момот І.М. – видавництво “АСМІ”, Оніщенко В.М. – ТОВ ШБФ “Обрій”, Удовіченко О.В. – ГРУ КБ “Приватбанк”.

Представниками органів місцевого самоврядування є голови Гребінківської, Карлівської, Лубенської, Чутівської райрад.

5. КПУ. Організація в області налічує 5,5 тис. членів. Має осередки в усіх районах області. Соціальна база – представники старшого покоління, сільські та міські пенсіонери, колишні працівники партійних та державних органів СРСР. Чисельність прихильників стала, навіть дещо зросла попри те, що має тенденцію до природного скорочення.

Підвищення рейтингу КПУ пояснюється поступовою модернізацією програмних положень партії, залученням до роботи нових кадрів, удосконалення роботи з населенням. Також вплив партії посилюють негативні явища в економіці країни та області, помилки, допущені владою при вирішенні тих чи інших питань.

Активність організації значно вища, ніж на попередніх виборах.

Знаходить підтримку серед представників бізнесових кіл та підприємців за рахунок можливості проходження в представницькі органи

влади. До таких належать Сірик І.В. – ЗАТ “Полтавський завод ЗБК” і Несен В.Г. – СТОВ “Агрофірма Оржицька”.

6. Опозиційний блок «НЕ ТАК!». В області об’єднує облорганізації СДПУ(о), РПУ, ВПО «Жінки за майбутнє», ВО «Центр». Всього членами партій блоку на Полтавщині задекларовано понад 36 тис. осіб.

Свіжими силами блоку є представники РПУ, серед яких багато досвідчених працівників, що свого часу працювали в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Проте соціальна база блоку невизначена, стихійна. Блок є суто опозиційною силою. На рівні області члени об’єднання брали участь у кількох протестних акціях, хоча й не могли зібрати для їх проведення суттєву кількість учасників. Найзначніша з акцій – збір підписів серед населення на підтримку референдуму з питань входження України до НАТО. Серед областей України блок «Не так!» на Полтавщині по збору підписів займає лідируючі позиції. На рівні районів та облради представники блоку постійно порушують питання конфліктного характеру. Співпрацюють з ПР, ПП«Держава», ПП«Союз», а також ідеологічно далекими КПУ, ПСПУ в питаннях, що стосуються критики влади.

Негативно позначилось на іміджі блоку незавершеність акції «Об’єднаймо Україну», що засвідчило невизначеність його керівництва щодо стратегії й тактики виборчої кампанії.

СДПУ(о) здебільшого сприймалася громадськістю як партія олігархів, її програмні цілі серед населення розуміння не знайшли, яскравих лідерів партія до своєї роботи не залучила. В ході передвиборчої кампанії партія відволікалася на проведення збору підписів на підтримку антинатовського референдуму. Виборча кампанія проведена невиразно та хаотично.

Серед представників бізнесу місцевого рівня блок підтримують Бугрій В.Г., генеральний директор ТОВ “Бурат”, Слепцов В.А., генеральний директор ТОВ “Агропрогрес”, Музика Г.М., директор

приватного підприємства “Мій Дім”, Запухлий Л.О., директор “Торгового дому “Весна”.

7. Народний блок Литвина представлений в області Народною партією (35 тис. чл.), ВОЛ «Справедливість» та УСелДП.

Домінуючу роль у блоці відіграє НП, яка, задекларувавши значну чисельність, фактично не має впливу на місцях та достатньої кількості прихильників. В самій організації часто виникають чвари серед керівництва та рядових членів. Серед більш-менш значних PR-акцій організації була організація спільно з УМСА виїздів медико-діагностичних експедицій у віддалені куточки області та надання первинної медичної допомоги сільським мешканцям. Робилися спроби надавати консультативно-правову допомогу фермерам, індивідуальним виробникам сільгосппродукції. Проте помітного впливу на електорат ці заходи не дали.

На рівні області представниками підприємницьких структур, що підтримують блок, є Томін Є.Ф., голова правління Національної акціонерної компанії “Украгролізинг”, Ківшик П.А. – голова ВАТ «Полтаваоблагрпостач», Антонєць Г.С., керівник СТОВ «Агроекологія», Коросташов О. Г., голова правління СВК “Батьківщина”, Орєхова Ж.Г., голова правління відкритого акціонерного товариства “Кремторг”, Кочерга І.В., директор приватного підприємства “Зоря”.

Представниками органів виконавчої влади та місцевого самоврядування є начальник Головного управління сільського господарства та продовольства ОДА О.В.Сень, голови Глобинської, Зінківської, Кобеляцької, Новосанжарської, Пирятинської, Полтавської, Шишацької райрад.

Важливою рисою ситуації в області напередодні виборів було зрощення з партійними організаціями окремих громадських організацій. Так, низка громадських організацій типу «Союзу Радянських офіцерів» гуртується навколо осередку КПУ, «Просвіта» тяжіє до НСНУ, Суспільна Служба України – до БЮТ, організація ветеранів Афганістану – до СПУ тощо. Рядом

парторганізацій, в першу чергу – КПУ, проводилася робота щодо залучення на свою сторону обласної організації ветеранів, яка зайняла нейтральну стосовно всіх політичних сил позицію.

Не маючи змоги, або не бажаючи детально роз'яснювати виборцям власні програми та ідеологію, більшість партійних організацій вибрали просте традиційне позиціонування, що задається параметрами: провладні, опозиційні, «альтернативні».

Серед провладних політичних сил, що діють в області, слід назвати СПУ, НСНУ, НРУ, УНП, КУН, НП, ПППУ, ВО «Батьківщина», УСДП. Але говорити про повне порозуміння та співпрацю між цими політичними силами не можна. Оскільки в області керівну роль відіграє СПУ в силу того, що її представник є головою облдержадміністрації, інші політичні сили досить критично оцінюють діяльність місцевої влади. Зокрема, НСНУ вважає, що дії голови облдержадміністрації нерішучі та непослідовні, не відповідають положенням програми Президента України. ВО «Батьківщина» в силу схожості партійних програм з СПУ відверто не критикує діяльність виконавчої влади в області, проте очікує на можливість отримати керівні посади в представницьких органах влади, щоб реально впливати на ситуацію.

Відверто опозиційною в області є облорганізація КПУ. На стосунках з місцевою виконавчою владою позначаються ідеологічні протиріччя, які існують між КПУ та СПУ здавна.

До опозиційних сил в області належать організації Партії регіонів та СДПУ(о). Від КПУ їх, поряд з іншими відмінностями, відрізняє те, що вони були нещодавно при владі, а також те, що в їх складі значна кількість підприємців. Тому на загострення стосунків з владою ці організації не йдуть, проте активно критикують дії влади.

Новим явищем, до якого ще не звик український електорат, є перехід громадян з однієї партії до іншої, зміна окремими керівниками, громадськими діячами прихильності до політичних сил в залежності від політичної кон'юнктури. Це питання досить часто обговорювалося

населенням. І якщо зміна уподобань стосовно тієї чи іншої політичної сили певної частини мешканців міста чи мікрорайону громадськість вважає нормальним, то стосовно керівництва чи окремих осіб це вважається негативним. В області перед виборами частими були випадки включення до партійних списків осіб, які перейшли з іншої партії, що розцінюється громадськістю як пошуки діючими керівниками «теплого місця», бажання будь-якою ціною втриматися при владі. Це зачасти негативно позначалося на іміджі цієї парторганізації чи виборчого блоку серед мешканців відповідного регіону.

На теренах області спостерігалось використання «альтернативних» варіантів участі у виборах. Так, помітно, що окремі представники бізнесових кіл робили ставку на БЮТ та СПУ; ПР та Народний блок Литвина.

Як технологічна на теренах області сприймається Партія екологічного порятунку ЕКО+25%, до того ж вона пізно розпочала «розкрутку», тому ефективно виконати поставлені завдання не змогла. Такі ж функції виконували Партія пенсіонерів України, Українська консервативна партія, Партія політики Путіна тощо.

Основними темами в ході передвиборчої кампанії з боку провладних партій були: розвиток демократії, впровадження в Україні європейських стандартів життя на основі входження в ЄС та НАТО, підтримка вітчизняних товаровиробників, продовження соціальних програм.

В діяльності опозиційних політичних сил превалювали теми загальнонаціонального масштабу з невеликим включенням місцевої проблематики. В основному присутня гостра критика кадрових призначень, економічної політики нової влади, зниження темпів розвитку виробництва, ускладнення стосунків з Росією, цінова політика. ПР, «Віче», НУ намагалися викласти свої програми подальшого розвитку України. Окремою темою стала зовнішня політика України з критикою її негнучкості, односторонності, авантюризму тощо.

Слід зазначити, що превалювання в агітації тем загальнодержавного значення та нівелювання місцевих проблем обмежило маневри політичних партій на місцевих виборах та спровокувало певну розмежованість провладних партійних організацій різного рівня. Про це свідчить той факт, що в окремих районах на місцевих виборах перемогу отримали представники тих політичних сил, які на рівні держави мають дуже низькі показники. До районних, міських, сільських рад пройшли кандидати від УНП, СДПУ(о), СелПУ, НДП, ПП«Третя сила» тощо. Тобто, ті, які змогли оптимально ув'язати місцеві проблеми з можливостями виборчого процесу.

На виборах 2006 року в області практикувалося застосування таких політ технологій:

- Громадські приймальні виборчих блоків та політичних партій.
- Зустрічі з виборцями кандидатів у депутати.
- Зустрічі з виборцями діючих народних депутатів.
- Партійна преса.
- Листівки. Плакати. Біг-борди. Сіті –лайти.
- Розвішування стрічок кольору партійної символіки.
- Виступи на радіо та телебаченні.
- Агітнамети. Пересування колони прапороносців. Роздача значків, шарфиків, пакетів, прапорців.
- Ідентифікація місцевих партійних діячів та кандидатів від політичних сил з керівниками політичних партій.
- Ідентифікація курсу місцевих парторганізацій з досягненнями політичної сили в загальнодержавних масштабах.
- Використання державних, релігійних свят, пам'ятних та знаменних дат, ювілеїв, урочистостей як загального масштабу, так і окремих колективах.

- Благодійні акції (інтернати, школи, лікарні, багатодітні сім'ї тощо).
- День «Батьківщини» (лише БЮТ)
- Організація виступів відомих артистів.
- Вуличне телебачення, телемости з відомими політиками та політичними лідерами.
- Телефонна агітація. Використання мобільного зв'язку, SMS-повідомлень.
- Вуличні виступи.
- Подвірний обхід виборців.
- Роздача аудіо- відеопродукції. Вірші, пісні, частівки, анекдоти агітаційної спрямованості.
- Задіяння громадського транспорту для реклами.
- Залучення до агітації таксистів.
- Поширення буклетів з програмами економічного, соціального розвитку.

Однак ефективність застосованих технологій була досить обмеженою саме тому, що вони „прочитувалися” більшістю виборців саме як технології, і механічно дублювалися всіма штабами. Крім того, дуже велика кількість партійних штабів та осередків, що були організовані для ведення агітації, спричинила нову технологічну проблему. Так, в багатьох родинах, дружніх компаніях, серед студентів та пенсіонерів були люди, що залучалися до роботи в пікетах, розповсюдження літератури, організації масових акцій тощо. Тому „внутрішня кухня” передвиборчої партійної роботи ставала надбанням широкого загалу – всі розуміли прагматичний аспект передвиборчої агітації: „це не щиро, це за гроші”. Акцент на технології, відсутність змістовного діалогу – саме ці недоліки виборчої кампанії-2006 вказувалися експертами та учасниками громадських заходів з обговорення ефективності місцевої партійної політики, проведених Центром соціальних досліджень у Полтаві в лютому-березні цього року.

Очевидно ця тенденція спостерігалася і інших регіонах.

Брак креативу виборчої кампанії-2006 – так визначає це Тетяна Узун, Інтернет-видання HighWay - Независимая гражданская журналистика:

Нецікавою і нудною видається виборча кампанія-2006... Немає такого запалу, вирування пристрастей, зіткнення думок, гострих суперечок, бійок, врешті-решт, як це було під час президентських виборів у 2004 році. Давно вже змовк бій революційних барабанів-бочок під стінами Кабінету, згасли ватри на Хрещатику, звідусіль позникали обжиті наметові містечка... Громадяни вже не носять гордо на собі кольорових стрічок, не чіпляють їх на свої сумки, автомобілі, дерева. Майбутні виборці більше не намагаються масово, а головне – щиро і безкорисливо – продемонструвати свої політичні симпатії як своїм зовнішнім виглядом, так і у публічних дискусіях на вулицях чи у громадському транспорті.

Варто лише згадати, який вибух народної творчості стався під час останніх виборів Президента України. Скільки анекдотів, карикатур, мультфільмів, імпровізованих вистав було створено українцями про кандидатів Ющенка і Януковича. І найголовніше – з натхненням, винахідливістю, азартом. Народ творив, фіксував власну історію, народ захоплювався – здавалось би, такою нудною річчю – виборами! Такого спалаху громадянської активності незалежна Україна ще не бачила, не очікували від себе такого, напевно, і самі українці.

Після цього, власне, після помаранчевої революції, відбувся закономірний і прогнозований спад активності громадян та зниження їх зацікавленості до виборчого процесу. З іншого боку, безпосередні учасники виборчих перегонів – політичні партії та блоки – не надто намагаються розворушити електорат чимось оригінальним. Видається на те, що натхнення втратили і самі політики.

Натомість часто вражає цинізм і холодний розрахунок чи просто непрофесіоналізм політтехнологів, який спостерігається під час цієї виборчої кампанії. Чорного піару стало нібито менше, але те, до чого додумались політтехнологи цього року, подекуди виходить за межі здорової психіки. В якості прикладу можна навести «брудні» агітки, на яких лідерка БЮТ Юлія Тимошенко рекламує прокладки «Котекс». Слоган «Котекс» – *і навіть найближчі не помітять, що клімакс вже настав*», що розміщений під фото привабливої жінки, перевершує цинізмом і жорстокістю брудні технології часів президентської кампанії-2004.

Найцікавіше, що боротьба компроматів і чорного піару відбувається здебільшого в середині таборів ідеологічних соратників: між БЮТ і НСНУ, між соціалістами і комуністами чи СПУ і блоком Литвина тощо. Зрозуміло, що ідеологічно близькі політичні сили мають однаковий електорат, отже, намагаються увірвати один в одного трохи процентів часто не зовсім чесними методами.

В інших випадках політичні штаби самі припускаються помилок і переходять межі етики й здорового глузду, наприклад розвішуючи на деревах біля Бабиного Яру зелених чоловічків зі стрічок. Загалом, на цих виборах якщо десь і розвішується якась політична агітація, то робиться це виключно за гроші, а не з власної ініціативи громадян, як це часто було у 2004-му.

Отже, аналізуючи методи політичної агітації учасників цих парламентських виборів, на сьогодні можна констатувати, що фактично нічого нового виборцям вони поки не запропонували. Ті ж агітаційні намети біля станцій метро із замерзлими бабусями чи студентами, ті ж заїжджені гасла з вуст політичних лідерів («створення нових робочих місць», «підняття зарплат і пенсій» та т.п.), той же нічим не підкріплений піар кандидатів в депутати.

Поки єдиною «інноваційною» технологією ведення виборчої кампанії можна назвати приклад «прапороносців» політичної партії «Європейська столиця», що стоять на великих магістралях і людних перехрестях Києва і невтомно із вдаваним ентузіазмом розмахують жовтими прапорами.

Всупереч прогнозам, вибори-2006 не були особливо „брудними”. Застосування в місцевих виборах «брудних» виборчих технологій майже не зафіксовано.

Проте, до числа не зовсім чистих з точки зору закону технологій, які подекуди застосовувалися в місті можна віднести такі:

- підкуп виборців шляхом продажу населенню товарів за пільговими цінами (що також кваліфікується як порушення виборчого законодавства)
- оприлюднення в ЗМІ компрометуючої інформації про опонентів. (Зокрема, як телефільм з компрометуючими матеріалами про А.Кукобу)
- прямий підкуп виборців шляхом виплати грошей, підкуп шляхом частування молоді в сільських барах та кафе
- погрози по телефону

На виборах депутатів місцевих рад, міських голів кандидати вдавалися до розповсюдження про опонентів пліток, компрометуючої інформації, оприлюднення фактів особистого життя тощо.

Також на території області використовувалися листівки сумнівного змісту, спрямовані проти БЮТ, запрошення виборців від імені «Приватбанку» та БЮТ отримати кошти на екологічну компенсацію.

Масштаби використання «брудних технологій» в місті не дістали значного поширення та помітного впливу на волевиявлення не мали – це відзначають більшість експертів.

Можна погодитися також з висновками громадських організацій, що діяли в програмі „Усвідомлений вибір” – інформаційно-просвітницькій кампанії з розробки й розповсюдження інформаційної продукції серед виборців, спрямованої на подолання суспільних стереотипів, які широко побутують у виборчий період. Основними чинниками, що вплинули на результат виборів вони вважають власні неконструктивні установки самих виборців.

„Основна проблема зводиться до того, що багато громадян сприймають політичне життя, керуючись тимчасовими емоційними уподобаннями та ситуативним настроєм, а не здоровим глуздом, раціональною логікою та власними принципами. Окремі політичні сили активно використовують таку шкідливу для держави налаштованість суспільства і, більше того, штучно підживлюють виникнення й поширення такого типу проблем. Можна виділити перелік найбільш загрозливих, на нашу думку, суспільних стереотипів.

1. Домінування в загальнодержавних політичних дискусіях революційної риторики. Таке агресивне спекулювання нещодавнім минулим призводить до появи численних ліній поділу українського суспільства на «своїх» і «чужих», «друзів» і «ворогів», «поганих» і «хороших». А це не може бути основою здорової політичної конкуренції й підставою цілеспрямованого усвідомленого вибору.
2. Відсутність чітких і зрозумілих партійних ідеологій, втілених у політичних програмах та конкретних діях. Суспільство вже

змирилося і сприймає це як нормальну ознаку політичного життя. Для більшості електорату поняття ідеології зводиться до розуміння, що є праві, ліві і центристи, а все інше можна втиснути в межі цієї аморфної ідейної площини. Люди не вважають партійну ідеологію критерієм усвідомленого вибору. Партії використовують це, вигадуючи собі екзотичні назви, пропонуючи привабливу ілюзію майбутнього і залучаючи у свої списки осіб, які зможуть перетворити політику на видовище. Наслідок: розгортаючи яскраву обгортку, люди знаходять більше питань, ніж відповідей, а це – привід для розчарувань, пасивності та відрази до власного майбутнього.

3. Тотальна персоніфікація політичного життя перетворила партії на фанклуби імені своїх лідерів, а виборців – на відданих фанатиків цих партій. Спостерігаючи за політичною боротьбою, громадяни більше уваги звертають на те, хто саме сказав, ніж на те, про що сказали. Всі визнають, що політика – це командна справа, яка базується на узгодженій ідеології, програмі діяльності та спільному баченні майбутнього, проте більшість не хоче сприймати це за критерій усвідомленого вибору. Так легше й цікавіше обирати і це не вимагає ніякої відповідальності. Лідери з'являються і зникають, а стабільно-сильних й послідовних політичних сил як не було, так і не має.

Таким чином, пропоновані принципи розбудови сильного громадянського суспільства (активність, відповідальність, солідарність) залишаються нежиттєспроможними до того часу, поки ми не подолаємо міцно закорінені в суспільній свідомості й постійно підживлювані окремими політичними силами суспільні стереотипи” (Інтернет ресурс ініціативи - svidomo.org.ua).

3. Партійна більшість та її вплив на створення виконавчих органів влади. Можливі зміни в міській політиці, що пов'язані зі створенням більшості у міській раді.

Характерною особливістю виборів 2006 року є те, що вперше за історію виборів Полтавщина віддала перевагу не СПУ, а іншій політичній силі. Це зумовлено рядом причин, головна з яких, пошуки тієї політичної сили, яка задовольнить прагнення полтавців до кращого життя. Вбачаючи причини недоліків щодо організації життєдіяльності області саме в діях керівництва облдержадміністрації, яке ототожнюється з СПУ, населення шукає відповідну альтернативу. Оскільки довіра до НСНУ в області на кінець передвиборчої кампанії теж похитнулась, а ПР ще невпевнено почувається після президентських виборів, такою альтернативою міг бути лише БЮТ.

Полтавщина, віддаючи перевагу лівим ідеям та політичним силам, які в своїх програмах мають значну соціальну складову, зорієнтувалася на БЮТ як можливого захисника інтересів селян, пенсіонерів, малозабезпечених. Цьому також сприяло те, що у списках БЮТ знаходиться найбільше представників великого бізнесу, які мають відношення до аграрного сектора.

Полтавщина увійшла до обширного ареалу областей України, де перемиг БЮТ, знаходячись, практично, в його центрі. Спільними ознаками областей, де перемиг БЮТ, є: це області із значною часткою сільського господарства; це області, які віддалені від східних і західних кордонів (національне зазнає меншого впливу сусідів); мають ряд спільних рис в галузі зайнятості, екологічного, енергетичного, сировинного характеру тощо.

Ситуація в місті та нова розстановка сил ще не є повністю проявленою. В місті мають бути проведені нові вибори мера. Коли це

станеться зараз не береться точно спрогнозувати ніхто. Очевидно, що основні політичні гравці будуть використовувати діяльність міської ради та окремих депутатських груп як майданчик для позиціонування на цих виборах.

23 травня у Полтаві у прямому телеєфірі ТРК „Місто” у передачі „Обличчям до міста” виступив секретар Полтавської міськради А.Матковський. Прокоментовано перші кроки діяльності новообраної міської влади, зокрема, у контексті реалізації передвиборної програми ВО „Батьківщина“. Дано відповідь на питання щодо строків проведення та фінансування наступних виборів міського голови. Зазначено, що наразі, враховуючи ситуацію, яка склалася у ВРУ, визначити строки проведення виборів практично неможливо. Поінформовано про можливі кадрові зміни в міськвиконкомі. Також зазначено, що вже узгоджена кандидатура на посаду першого заступника голови міськради. Обговорено актуальні питання життєдіяльності обласного центру, зокрема, у сфері ЖКГ, діяльності медичних закладів, водопостачання, подолання стихійної торгівлі тощо. Дано вичерпну відповідь на запитання телеглядачів.

30 травня відбулася III позачергова сесія Полтавської міської ради 5-го скликання за участю 43 депутатів. Також у сесійному засіданні взяли участь голова облдержадміністрації В.Асадчев, голови районних у м.Полтаві рад. Розглянуто загалом 11 питань порядку денного. Зокрема, на посаду першого заступника міського голови затверджено А.Бодника, який до цього працював начальником Головного управління житлово-комунального господарства облдержадміністрації. Затверджено персональний склад міськвиконкому (10 осіб), склади постійних депутатських комісій ради (7) та обрано їх голів. Призупинено дію деяких рішень міської ради попереднього скликання та її виконкому, насамперед, щодо надання дозволів на виділення та приватизацію земельних ділянок, використання субвенції з Держбюджету тощо. Прийнято рішення про дострокове припинення повноважень складу Полтавської міської ТВК по виборах депутатів міськради та міського голови. Також уточнено показники міського бюджету на 2006 р. Визначено обсяги

окремих повноважень районних у м.Полтаві рад. Сесія відбулася у конструктивній атмосфері. Тексти прийнятих рішень вирішено оприлюднити на офіційному сайті міськради.

З метою підвищення ефективності партійної політики в регіоні Центром соціальних досліджень було проведено ряд заходів.

23 травня в м.Полтава було організовано круглий стіл для представників політичних партій “Європейська інтеграція як процес досягнення Україною високих стандартів життя”. На ньому були присутні представники восьми партійних організацій міста, органів місцевого самоврядування, ЗМІ. Обговорювалися проблеми, пов'язані з виконанням програмних передвиборчих обіцянок, формування органів влади у місті та області за результатами виборів, задоволення інтересів та потреб мешканців міста згідно із заявленими партіями пріоритетами соціальної політики.

30 травня у Полтаві з ініціативи громадської організації Центру соціальних досліджень за підтримки Українського центру економічних і політичних досліджень ім.О.Разумкова проведено конференцію „Полтавщина і вибори-2006: процеси та результати”. Мета конференції – акцентувати увагу громадськості на дотриманні політиками своїх обіцянок та спонукати останніх до посилення відповідальності перед виборцями. У ході зустрічі презентовано інформаційно-аналітичний звіт Центру соціальних досліджень „Полтавщина і вибори-2006”, який містить моніторинг суспільно-політичної ситуації в регіоні напередодні та під час виборчої кампанії, результати виборів у регіоні до Верховної Ради України і місцевих рад. У роботі конференції взяли участь начальник управління з питань внутрішньої політики облдержадміністрації О.Зайченко, представники місцевих органів виконавчої влади, партійних та громадських організацій.

Висновки

Таким чином, можна вважати, що на вибір полтавців в більшій мірі впливали чинники ментальні та соціально-політичні. Довіра до партій та блоків – їх лідерів, програм, що склалася на загальнонаціональному рівні, відтворилася у сприйнятті місцевих партійних організацій.

Виборці здійснили трансфер очікувань щодо партій та блоків із загальнонаціонального рівня до місцевого, мало усвідомлюючи, що зворотного процесу - трансферу відповідальності – існуюча виборча система не передбачає.

Тому особливо важливими, на наш погляд були всі заходи, які привертали увагу громадськості до програм місцевих організацій партій та блоків, їх лідерів, списків осіб, що мали скласти депутатський корпус місцевих рад.

Результати виборів показали, що вплив на довіру громадян до місцевих партійних організацій та їх підтримка лише до певної міри залежить від чинників, які в прийнято вважати показниками впливовості, а саме: наявність організаційного, фінансового, адміністративного ресурсу, статистичні показники членства, підтримка бізнес-елітами. Як виявилось, більш продуктивним для прогнозу перемоги на пропорційних виборах є показник наявності чи відсутності харизматичної особи на чолі партії (БЮТ), її чітка соціальна база (КПУ, ПР) та усталені традиції голосування (в Полтавській області - СПУ).